МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему **ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ З ПИТАНЬ ДИТЯЧОГО ВИХОВАННЯ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (НА МАТЕРІАЛІ TED TALKS)**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0353-ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Золотарьова Юлія Анатоліївна

Керівник к.ф.н., доц. Хацер Г. О.

Рецензент: к.ф.н., доц. Погонець В. В.

Запоріжжя - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
_____
«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
_____ЗОЛОТАРЬОВОЇ ЮЛІЇ АНАТОЛІЇВНІ_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Особливості перекладу англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти на українську мову (на матеріалі TED Talks)»
Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Хацер Ганна Олексіївна к.ф.н., доц.
затверджені наказом ЗНУ від «28» лютого 2024 року № 369-с
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 29.11.2024 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту)
теоретичні засади перекладу публічних промов, публічні виступи з питань дитячого виховання та дошкільної освіти
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які необхідно розробити)

1) охарактеризувати поняття «публічні виступи» та визначити його сутність;
2) дослідити TED Talks як окремий вид публічних виступів;
3) проаналізувати використання риторичних прийомів в публічних виступах;
4) виокремити особливості публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти;
5) обґрунтувати специфіку передачі лінгвістичних особливостей промов з питань дитячого виховання та дошкільної освіти;

6) проаналізувати риторичні засоби у публічних виступах TED Talks та їх відтворення при перекладі українською мовою.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи магістра (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Хацер Г. О., к.ф.н., доц.	07.06.2024	07.06.2024
Розділ 1	Хацер Г. О., к.ф.н., доц.	02.09.2024	02.09.2024
Розділ 2	Хацер Г. О., к.ф.н., доц.	01.10.2024	01.10.2024
Висновки	Хацер Г. О., к.ф.н., доц.	21.10.2024	21.10.2024

6. Дата видачі завдання 03.06.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2024	виконано
3.	Написання вступу	червень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2024	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2024	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2024	виконано
9.	Захист	грудень 2024	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ Ю.А. Золотарьова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Г.О. Хацер
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ Г.О. Хацер
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 72 сторінки, 95 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: публічні виступи англійською мовою на теми дитячого виховання та дошкільної освіти, що представлені на платформі TED Talks.

Мета роботи: дослідження англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти українською мовою на матеріалі TED Talks.

Теоретико-методологічні засади: дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів. Шляхом якісного аналізу текстів TED Talks, присвячених дитячому вихованню та освіті, було виявлено специфічні лінгвістичні характеристики, як-от лексичні особливості, стилістичні прийоми та особливості риторики. Порівняльний аналіз мовних структур і культурних особливостей англійської та української мов виявив труднощі перекладу, зумовлені відмінностями в мовних системах і впливом культурного контексту на інтерпретацію змісту.

Отримані результати: за результатами проведеного дослідження було визначено основні особливості перекладу виступів TED з англійської на українську мову. Зокрема, проаналізовано способи адаптації культурних образів і метафор, риторичних запитань, а також стилістичних прийомів, що спрямовані на збереження емоційного впливу та природності звучання українською мовою. Встановлено, що для передачі англійських метафор використовуються близькі українські вирази або пояснення, а адаптація риторичних запитань вимагає інтонаційних змін.

Ключові слова: *публічні виступи, риторичні прийоми, TED Talks, дитяче виховання, дошкільна освіта, лінгвістичні особливості*

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАК 3
ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ TED TALKS 8
1.1. Поняття «публічні виступи»: сутність та характеристика 8
1.2. TED Talks як окремий вид публічних виступів 19
1.3. Використання риторичних прийомів в публічних виступах 27
РОЗДІЛ 2. ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ Й РИТОРИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У ВИСТУПАХ TED TALKS З ПИТАНЬ ДИТЯЧОГО ВИХОВАННЯ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 38
2.1. Особливості публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти 38
2.2. Специфіка передачі лінгвістичних особливостей промов з питань дитячого виховання та дошкільної освіти 44
2.3. Риторичні засоби у публічних виступах TED Talks та їх відтворення при перекладі українською мовою 49
ВИСНОВКИ 59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 61
ДОДАТОК А 70
ДОДАТОК Б 71
ДОДАТОК В 72

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАК

Слово/словосполучення	Скорочення	Умови використання
додаток	дод.	у тексті
інші	ін.	по тексту
і так далі	і т.д.	по тексту
рік	р.	по тексту
роки	рр.	по тексту
дивись	див.	по тексту
розділ	розд.	по тексту
рисунок	рис.	по тексту
сторінка	с.	по тексту
таблиця	табл.	по тексту

ВСТУП

Наразі у різних країнах світу можна спостерігати підвищену увагу до питань, які напряму пов’язані із дитячою освітою та вихованням дитини загалом. Платформа TED Talks – це цінне джерело інформації у згаданій вище галузі, адже там зібрано чимало виступів провідних світових педагогів та експертів у галузі дитячого виховання. Очевидно, що абсолютна більшість виступів на платформі представлені англійською мовою. Для українських педагогів, вихователів та інших людей, діяльність яких тісно пов’язана із вихованням дітей, надзвичайно важливо набувати нового досвіду й робити це правильно та саме у такий спосіб, в який хотів передати його автор виступу. Зважаючи на це, постає питання перекладу виступів на українську мову та адаптації цих виступів до українського лінгвістичного та культурного контексту.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях дедалі більша увага приділяється перекладу спеціалізованих текстів та міжкультурним комунікаційним аспектам, проте існує недостатньо досліджень, присвячених перекладу публічних виступів з питань дитячого виховання та освіти.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що сучасне суспільство стикається з постійно зростаючим інтересом до питань дитячого виховання та дошкільної освіти як важливих факторів формування особистості та соціального розвитку. У цьому контексті, публічні виступи, такі як TED Talks, набувають значущості як засоби поширення інформації та ідеї про ці важливі сфери життя. Однак, переклад англомовних виступів на українську мову, зокрема ті, що стосуються дитячого виховання та освіти дошкільного віку, вимагає уважного аналізу і вивчення, оскільки це процес, що передбачає переклад між культурно-мовними системами з врахуванням специфіки тематики та аудиторії.

Наукова новизна полягає у спробі аналізу перекладу англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти українською мовою на матеріалі TED Talks.

Об'єктом дослідження є публічні виступи англійською мовою на теми дитячого виховання та дошкільної освіти, що представлені на платформі TED Talks.

Предметом дослідження є особливості перекладу з англійської мови на українську мову в контексті виступів, що стосуються дитячого виховання та дошкільної освіти на платформі TED Talks.

Метою роботи є дослідження англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти українською мовою на матеріалі TED Talks.

Завдання дослідження:

- охарактеризувати поняття «публічні виступи» та визначити його сутність;

- дослідити TED Talks як окремий вид публічних виступів;

- проаналізувати використання риторичних прийомів в публічних виступах;

- виокремити особливості публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти;

- обґрунтувати специфіку передачі лінгвістичних особливостей промов з питань дитячого виховання та дошкільної освіти;

- проаналізувати риторичні засоби у публічних виступах TED Talks та їх відтворення при перекладі українською мовою.

Матеріалом дослідження стали англомовні публічні виступи з питань дитячого виховання та дошкільної освіти, розміщені на платформі TED.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів. Шляхом якісного аналізу текстів TED Talks, присвячених дитячому вихованню та освіті, було виявлено

специфічні лінгвістичні характеристики, як-от лексичні особливості, стилістичні прийоми та особливості риторики. Порівняльний аналіз структури та виразних засобів англійської та української мов допоміг виявити труднощі перекладу, пов'язані з відмінностями в мовних системах. Дослідження культурних нюансів, представлених в англомовних виступах, та оцінка їхнього сприйняття в українському контексті дали змогу визначити вплив культурних відмінностей на процес перекладу та інтерпретації змісту.

Практична значущість отриманих результатів. Результатом дослідження буде виявлення основних труднощів і специфічних особливостей перекладу англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти українською мовою на матеріалі TED Talks. Отримані висновки можуть бути використані для поліпшення якості перекладів подібного роду текстів і збагачення практики перекладацької діяльності в галузі дитячого виховання та освіти. Тези на тему «Особливості англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти (на матеріалі TED Talks)» були представлені на науково-практичній конференції.

Робота пройшла **апробацію** на 1 науково-практичній студентській конференції. Результати дослідження представлено в 1 публікації:

Філенко Ю. Особливості англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти (на матеріалі TED Talk). Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2024»: у 5 т. Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. Т.2. С. 149–151.

Структура роботи. Структурно робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі визначені теоретичні передумови дослідження особливостей публічних виступів TED Talks, зокрема, охарактеризовано

поняття «публічні виступи»; досліджено TED Talks як окремий вид публічних виступів; проаналізовано використання риторичних прийомів в публічних виступах.

У другому розділі проаналізовано відтворення лінгвістичних й риторичних особливостей у виступах TED Talks з питань дитячого виховання та дошкільної освіти українською мовою.

Загальна кількість сторінок 72, кількість використаних джерел 95.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ TED TALKS

1.1 Поняття «публічні виступи»: сутність та характеристика

Ораторське мистецтво, в умовах сучасної професійної конкуренції, набуло виняткової значущості, ставши однією з ключових навичок, що визначає успішність фахівця на ринку праці. Воно включає не тільки здатність ефективно виступати перед аудиторією та володіти майстерністю мовлення, але й уміння впливати на свідомість слухачів, переконувати їх у правильності своєї точки зору та викликати емоційний відгук. Оволодіння даним мистецтвом вимагає від оратора широкого спектра навичок, кожна з яких має свою специфіку та є необхідною для досягнення успіху.

Першочерговим елементом є досконале володіння державною мовою, що включає не лише граматичну правильність, але й уміння підбирати слова й вирази, що відповідають ситуації та очікуванням аудиторії. Наприклад, оратор повинен розуміти, коли варто застосувати більш формальні терміни, а коли — вживати розмовні фрази для встановлення неформального зв'язку з аудиторією. Важливо також грамотно використовувати паралінгвальні засоби (жести, міміку, інтонацію), що допомагають підсилювати емоційний вплив на слухачів і робити виступ більш жвавим та виразним. Застосування описаних вище елементів дозволяє не лише донести інформацію, а й створити у слухачів емоційний зв'язок із темою [Косенко 2013, с.144].

Друга важлива складова ораторського мистецтва – це здатність грамотно і логічно структурувати свої виступи. Інформація, подана у чіткій і послідовній формі, сприймається аудиторією краще, ніж хаотичні й непослідовні аргументи. Структурованість виступу дозволяє слухачам легко слідувати за думками оратора, а також краще засвоювати викладений матеріал. Важливо не

тільки передати фактологічну інформацію, але й розвинути чітку аргументаційну лінію, яка підкріплюється фактами, прикладами та переконливими доказами. Оратор має вміти наводити логічні доводи і демонструвати зв’язки між своїми тезами [Білавич 2020, с. 111].

Крім логіки та граматики, важливу роль у переконливості виступу відіграє емоційна складова. Хороший оратор здатен не лише поділитися інформацією, але й викликати у слухачів емоційний відгук, що сприяє глибшому залученню аудиторії. Для цього оратори часто звертаються до особистих історій або використовують емоційно забарвлені вирази. Доволі часто посилаються на власні труднощі чи успіхи, які резонують зі слухачами та їхніми життєвими ситуаціями та роблять виступ більш значущим для них та, головне, орієнтованим на них. Наприклад, оратор, виступаючи на тему подолання стресу, може розповісти про свій власний досвід, як він справлявся з цією проблемою, тим самим роблячи свій виступ більш особистісним і емоційно наповненим [Гамова 2019, с. 158].

Важливим елементом успішного публічного виступу є також володіння всіма засобами комунікації. Мова йде про звукові й візуальні канали впливу на аудиторію. Г.І. Гамова підкреслює, що оратор повинен вміти використовувати не тільки мовні та фонаційні засоби, а й паралінгвальні елементи — міміку, жести, позу, що сприяють створенню більш повного образу виступу та підсилюють його емоційне та логічне наповнення [Гамова 2019, с. 156]. Візуальні сигнали, такі як відповідний одяг, жестикуляція чи контакт очей, також впливають на сприйняття слухачами оратора та підвищують його авторитетність і переконливість.

Як зазначає А.В. Авраменко, публічний виступ — це не тільки процес передачі інформації, але й спосіб впливу на свідомість та емоції слухачів за допомогою мовних засобів [Авраменко 2005, с.4].

Публічні виступи мають як загальну, так і конкретну мету, які визначають очікувану реакцію аудиторії і те, що вона має знати, відчувати і

робити після закінчення виступу. Успішний виступ характеризується досягненням обох цілей [Романовський 2018].

Загалом, публічні виступи являють собою особливу форму комунікації, яка спрямована на досягнення певних цілей і вплив на аудиторію. Основні цілі публічного виступу містять у собі кілька аспектів, які визначають його сутність і специфіку [Требін 2013].

По-перше, однією з цілей публічного виступу є розвиток пізнавальної діяльності аудиторії. Оратор прагне подати інформацію або ідеї таким чином, щоб стимулювати інтерес слухачів до теми виступу, розширити їхні знання та викликати в них бажання дізнатися більше на цю тему.

По-друге, публічні виступи часто спрямовані на стимулювання позитивних або критичних установок аудиторії з певних питань. Оратор може прагнути викликати у слухачів згоду, підтримку або навіть протест щодо певних ідей, концепцій чи явищ.

Третьою метою публічного виступу є формулювання та стимулювання інтересів аудиторії. Оратор може прагнути викликати в слухачів бажання діяти, досліджувати або взяти участь в обговоренні певної теми, порушеної під час виступу.

Нарешті, публічні виступи можуть мати на меті стимулювати громадську та професійну активність. Оратор може намагатися надихнути аудиторію на конкретні дії, зміни в суспільстві або в їхньому власному житті, а також мотивувати їх до участі в різноманітних соціальних чи професійних ініціативах.

Загальна мета публічного виступу полягає у створенні сприятливого враження про промовця та його повідомлення серед аудиторії. Це включає в себе не тільки передачу інформації або переконання аудиторії, а й установлення емоційного контакту з нею. Коли аудиторія має позитивне уявлення про оратора, вона більш схильна прийняти його повідомлення і діяти відповідно до нього.

Для досягнення як загальної, так і конкретної мети публічного виступу мовець має розуміти важливість створення сприятливого уявлення про себе перед аудиторією. Це означає, що промовець повинен звертати увагу не тільки на зміст свого виступу, а й на свій стиль, манеру мовлення, міміку, жестикуляцію і загальний імідж. Коли промовець має впевнений, професійний і захоплений вигляд, аудиторія схильна довіряти йому і приймати його повідомлення з більшою зацікавленістю і розумінням [Кушнір 2013].

Таким чином, публічний виступ можна охарактеризувати з різних сторін. Головні параметри характеристики публічних виступів узагальнені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Головні параметри характеристики публічних виступів

Характеристика виступу	Опис
Зміст	Виступ має бути логічно структурованим, базуватися на перевірених джерелах і надавати цінну, актуальну інформацію. Важливо чітко визначити основні теми, побудувати переконливі аргументи та підібрати релевантні приклади й ілюстрації для підкріплення ключових моментів.
Стиль	Стиль виступу повинен відображати вибір відповідної мови, тону голосу та невербальних засобів комунікації, таких як жести, міміка й візуальні елементи.
Аудиторія	Врахування вподобань, інтересів, рівня освіти та культурного контексту слухачів є важливим для адаптації повідомлення під їх потреби.
Мета	Визначення мети виступу (інформування, переконання, мотивація) є ключовим для формування ефективної стратегії та зосередження на головних меседжах, що відповідають очікуванням аудиторії.
Оцінка ефективності	Показники успішності виступу включають реакцію аудиторії, рівень її зацікавленості, розуміння основних тез і активну взаємодію, що свідчить про якість передачі інформації.
Підготовка	Ретельне опрацювання теми, підготовка змісту, тренування виступу та використання технічних і візуальних засобів значно підвищують загальну якість і переконливість презентації.

Джерело: складено автором на основі [Авраменко 2005].

Публічні виступи являють собою важливий елемент людської комунікації, справляючи значний вплив на соціальні процеси. Вони слугують не лише способом передання інформації, а й інструментом формування громадської думки, переконань і навіть політичних рішень. Головне завдання таких виступів полягає у впливі на слухачів через аргументи, емоційні заклики та риторичні прийоми. Це робить їх не просто засобом спілкування, а цілеспрямованим процесом, який спрямований на зміну поведінки або переконань аудиторії.

Різні дослідники роблять акцент на різних складових цього процесу. Одні наголошують на стратегічних цілях промовця, таких як інформування, переконання або заклик до дії. Публічний виступ у цьому разі стає інструментом, за допомогою якого спікер прагне досягти конкретних результатів, використовуючи мову та риторику. Основна увага зосереджена на меті оратора, чи то зміна думки з якогось питання, чи то заклик до дії, чи то підтримка певної точки зору.

Інші дослідники виділяють важливість взаємодії між спікером та аудиторією. У цьому випадку ключове значення має не тільки мета, а й сам процес спілкування. Спікер має вміти налагодити контакт з аудиторією, викликати в неї емоційний відгук і підтримувати взаєморозуміння. Успішний публічний виступ будується на здатності оратора адаптуватися до реакції слухачів, утримувати їхню увагу і залучати їх до процесу спілкування. Тут публічний виступ можна розглядати як форму діалогу, де, незважаючи на монологічний характер, реакція аудиторії важлива для успіху всього заходу.

Не менш важливим є і використання мови як засобу впливу. Уміння оратора правильно добирати слова, структурувати думки і подавати інформацію таким чином, щоб вона була сприйнята максимально ефективно, має величезний вплив на аудиторію. Важливими є не тільки логічні аргументи, а й емоційні компоненти - інтонація, жести, візуальні образи, - які допомагають створити атмосферу, що підсилює ключові ідеї виступу. Таким чином, мова в

публічних виступах - це не просто засіб передавання інформації, а й інструмент, що дає змогу керувати сприйняттям та емоціями слухачів.

Публічні виступи – це не просто спосіб спілкування з аудиторією, а й потужний засіб впливу на суспільство. У визначенні публічних виступів центральне місце посідає комунікація, яка спрямована на зміну або зміцнення переконань і думок слухачів. Публічний виступ - це мистецтво, що поєднує в собі раціональні та емоційні прийоми для досягнення бажаного результату.

Таким чином, можна визначити публічні виступи як процес цілеспрямованої взаємодії між оратором та аудиторією, метою якого є вплив на думки, переконання або поведінку слухачів через стратегічне використання мови та риторики.

Г. С. Онуфрієнко зазначає, що публічні виступи класифікуються за різними критеріями. Можна виділити три основні види: інформуюче, аргументуюче та емоційне мовлення [Онуфрієнко 2008, с. 168].

Інформуюче мовлення передає факти та дані, необхідні для розуміння певної ситуації чи проблеми. Прикладами є наукові доповіді та лекції. Аргументуюче мовлення переконує аудиторію в правильності певної позиції через аргументи та докази. Це може бути участь у дискусіях або передвиборчих кампаніях. Емоційне мовлення викликає певні емоції в аудиторії або виражає почуття оратора, як, наприклад, мотиваційні виступи чи тости.

Крім цієї класифікації, існують інші підходи. Виступи можуть бути позитивними, спрямованими на мотивацію і натхнення, або негативними, заснованими на критиці та осуді. Інший підхід поділяє їх на інформаційні, персуазивні, розважальні тощо, з урахуванням їхніх цілей. Також класифікація можлива за форматом: ораторські виступи, дебати, пресконференції тощо. Контекст виступу також впливає на його формат і зміст, залежно від того, де він відбувається, наприклад, на наукових конференціях чи культурних заходах.

Отже, класифікація публічних виступів може базуватися на цілях, форматі й контексті, що дозволяє точніше визначати типи виступів та обирати

відповідні стратегії комунікації для досягнення мети. Розширена класифікація публічних виступів міститься у дод. А.

Публічні виступи відіграють важливу роль у комунікації та передачі інформації. Загальна мета більшості виступів полягає в тому, щоб донести власну думку, переконати аудиторію прийняти позицію оратора або інформувати про конкретне явище чи подію. Розглядаючи мету промови з погляду переконання, інформування чи спонукання, оратор прагне чітко та стисло сформулювати основну ідею у вигляді тези, яка подається на початку виступу. Цю тезу потім розвивають і доводять під час виступу, і в разі успішного виконання завдання частина аудиторії зможе запам'ятати її і відтворити.

Під час виступу має бути присутня тільки одна основна теза, яка служить сполучною ланкою для всього виступу. Якщо у виступі оратор зачіпає кілька різних напрямів або ідей, то це може ускладнити розуміння аудиторією головної мети виступу і створити плутанину в передачі повідомлення. У таких випадках оратору стає складно переконати аудиторію, оскільки незрозуміло, на що слід звернути основну увагу.

Таким чином, важливо, щоб мета виступу була чітко сформульована і зосереджена на одній основній тезі, яка розвиватиметься і підтверджуватиметься під час промови. Це допомагає оратору переконливо й ефективно комунікувати з аудиторією, а також робить виступ таким, що обов’язково запам’ятається слухачам та буде чинити на них вплив.

Процес створення публічного виступу є комплексним і багатоетапним процесом, який включає в себе підготовчий і виконавчий етапи. Кожен із цих етапів відіграє свою роль у формуванні та успішному проведенні виступу, а якість підготовчого етапу значною мірою впливає на успішне виконання виконавчого.

Підготовчий етап починається з аналізу мети виступу, аудиторії та контексту. Оратор визначає, що саме він хоче досягти своїм виступом і які ідеї чи повідомлення він хоче передати аудиторії. Потім слідує етап дослідження і

збору інформації, де оратор вивчає тему свого виступу, проводить необхідні дослідження і збирає матеріали для підкріплення своїх аргументів.

Після цього оратор переходить до етапу планування та структурування виступу. Він визначає основні ідеї, які розвиватиме у своєму виступі, та організовує їх у логічну послідовність. Тут також формується основна структура виступу, включно зі вступом, основною частиною та висновком.

Після завершення підготовчого етапу починається виконавчий етап. На цьому етапі оратор починає реалізацію своєї підготовки, виступаючи перед аудиторією. Це передбачає роботу над манерою мови, голосом, мімікою і жестикуляцією, щоб передати свої думки та емоції максимально ефективно.

Однак варто зазначити, що успішне проведення виконавчого етапу значною мірою залежить від якості підготовчого. Якщо оратор добре підготувався, ретельно продумав свій виступ і вивчив тему, то він буде більш впевнено виступати і легше донесе своє повідомлення до аудиторії. У результаті успішного підготовчого етапу оратор зможе вільно і впевнено реалізувати свої думки та ідеї в різних ситуаціях, що підвищує ймовірність успіху його виступу [Кравцова 2013, с.156].

Публічна промова має певну форму, тип і характер реалізації, що визначає її особливості та способи підготовки [Середа 2019, с. 188]. Розглянемо ці аспекти більш детально.

За формою реалізації, публічна промова є письмово-усною. Це означає, що оратор заздалегідь готує текст виступу, але потім виголошує його перед аудиторією усно. Письмова підготовка виступу дає змогу оратору структурувати свої думки, висловити їх точно і ясно, а також уникнути втрати логічної послідовності під час виступу. Водночас усний виклад тексту надає виступу жвавості та природності, що сприяє кращому сприйняттю інформації аудиторією.

За типом мовлення, публічне мовлення може бути віднесене до книжково-розмовного. Це означає, що вона поєднує в собі елементи книжкового, або формального, мовлення з елементами розмовного, або більш

природного, мовлення. Той, хто говорить, використовує виразні засоби та лексичні звороти, характерні для письмового мовлення, але при цьому намагається зробити свій виступ доступнішим і зрозумілішим для аудиторії, впроваджуючи елементи розмовного мовлення.

За характером реалізації, публічна промова є підготовлено-імпровізаційною. Це означає, що оратор заздалегідь готує основні ідеї, структуру і ключові аргументи свого виступу, але водночас може бути готовим до імпровізації та адаптації залежно від реакції аудиторії або зміни обставин [Василенко, 2023].

Грамотна підготовка дає змогу ораторові почуватися впевнено й контролювати перебіг виступу, але гнучкість у використанні імпровізації дає змогу адаптувати виступ під конкретну ситуацію або потреби аудиторії [Осипова, 2006].

Класифікація публічного мовлення за категоріями відображена у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація публічного мовлення за категоріями

Категорії	Опис	Приклади
За формою реалізації	Письмово-усне мовлення. Оратор заздалегідь готує текст виступу, але потім виголошує його перед аудиторією усно.	Презентації, лекції, виступи на конференціях.
За типом мовлення	Книжково-розмовне мовлення. Використовуються виразні засоби та лексичні звороти, характерні для письмового мовлення.	Публічні виступи, виступи на політичних дебатах, презентації продуктів.
За характером реалізації	Підготовлено-імпровізаційне мовлення. Оратор готує основні ідеї, структуру та ключові аргументи виступу, але може імпровізувати та адаптуватися до реакції аудиторії чи зміни обставин.	Виступи на дискусіях, спонтанні виступи на форумах, вітання під час церемоній.

Публічне мовлення, незважаючи на свою формальність і підготовленість, має характерну особливість - інтеграцію письмової та усної форми вираження. Це означає, що вона об'єднує елементи, характерні як для письмового мовлення, так і для усної комунікації, що робить її більш ефективною і привабливою для аудиторії.

Розмовний аспект публічного мовлення підкреслює безпосереднє спілкування між мовцем та аудиторією. Важливим елементом є встановлення контакту «віч-на-віч», коли оратор взаємодіє з кожним слухачем, прагнучі створити атмосферу довіри та взаєморозуміння. Це проявляється у використанні прямих звернень, включення аудиторії в діалог, а також в очікуванні реакції слухачів на висловлювання мовця.

Невимушеність – ще одна характеристика розмовного аспекту публічного мовлення. Вона проявляється в природності та розкутості спілкування між мовцем і аудиторією. Оратор прагне створити атмосферу дружелюбності та відкритості, що сприяє ефективнішому впливу на слухачів і встановленню позитивного контакту.

Таким чином, інтеграція письмової та усної форм публічного мовлення дає змогу створити баланс між формальністю і природністю, що робить виступ більш привабливим і доступним для аудиторії. Розмовний аспект, що включає безпосереднє спілкування і невимушеність, відіграє важливу роль у формуванні успішного виступу, допомагаючи встановити емоційний контакт і довіру між мовцем і слухачами [Косенко, 2011].

Публічний виступ є важливим процесом комунікації, який дає змогу передати інформацію та вплинути на думку аудиторії. Залежно від мети та змісту виступу виокремлюють кілька видів публічних промов, кожен з яких має свої особливості та завдання.

Промова, що інформує, спрямована на передачу інформації, зазвичай фактичної або наукової, з метою збагатити знання аудиторії або повідомити про щось нове.

Аргументувальне мовлення ставить перед собою завдання переконати аудиторію в правильності певної позиції або точки зору, використовуючи логічні аргументи та докази.

Емоційна промова спрямована на виклик емоційного відгуку в аудиторії, часто використовуючи емоційні аспекти для посилення впливу.

Розважальний виступ спрямований на розвагу аудиторії, використовуючи гумор, анекдоти та інші розважальні прийоми. Протокольний виступ пов'язаний із виконанням формальних вимог і зазвичай використовується на офіційних заходах або церемоніях.

Під час підготовки публічного виступу важливо правильно сформулювати мету, враховуючи особливості як оратора, так і аудиторії. Основні цілі публічної промови включають розвиток пізнавальної діяльності людей, формування пізнавальних інтересів, а також стимулювання громадської та професійної активності.

Розрізняють кілька типів публічного мовлення, включно з суспільно-політичним, академічним, судовим, урочистим і церковно-богословським. Кожен із них має свої особливості та використовується відповідно до конкретних контекстів і цілей. Форми публічного мовлення можуть включати в себе доповіді, повідомлення, виступи, лекції, бесіди тощо. Кожна форма має свої особливості та застосовується залежно від мети та завдань виступу [Мацько, 2007, с. 164].

Таким чином, можна констатувати, що публічні виступи є важливим інструментом комунікації, який використовується для передачі інформації, переконання аудиторії, а також натхнення і мотивації. Сутність публічних виступів полягає в тому, що вони являють собою ораторські виступи перед аудиторією, чи то маленька група людей, чи то великі збори. Важливим аспектом є те, що публічні виступи зазвичай проводяться у формальних або напівформальних ситуаціях, де оратор виступає перед певною аудиторією з певною метою.

1.2 TED Talks як окремий вид публічних виступів

Конференція TED Talks, яка зосереджує увагу на питаннях технологій, розваг і дизайну, стала провідною міжнародною платформою для об’єднання видатних і творчих особистостей у сфері відеоконтенту. Абревіатура TED означає «Технології, Розваги, Дизайн» (Technology, Entertainment, Design). Це неприбуткова організація зі штаб-квартирою в США, яка щорічно проводить конференції, на які збираються видатні фахівці з різних галузей [TED]. На офіційному веб-сайті проекту особливо акцентується на його безприбутковості і об'єктивності. Місія проекту полягає у ефективному поширенні ідей, які мають важливе значення для суспільства, та в формуванні свідомості щодо актуальних проблем і викликів сучасності [Що таке TEDx та чому варто витрачати час на перегляд цих відео].

TED почала свій шлях як річна конференція, яка об'єднувала технології, розваги і дизайн. Проте з часом спектр тем, що обговорюються на TED, значно розширився і охопив інші суспільно важливі аспекти. Засновник TED, Кріс Андерсон, в своїй книзі «TED Talks: слова змінюють світ», описує це як: «Наші оратори зробили свої ідеї доступними для людей, зайнятих у різних сферах, завдяки коротким, дбайливо підготовленим і добре продуманим виступам» [Андерсон 2020, с. 35]. Успіх TED також зумовлений його форматом, оскільки короткі, інтенсивні виступи стали дуже популярними в онлайн-середовищі.

TED – це конференція, яка відкриває платформу для цікавих особистостей, щоб поділитися своєю пристрастю та відкриттями з глобальною аудиторією, обмінюючись ідеями та перспективами. Кожен виступ стає окремим епізодом, відзнятим і змонтованим організаторами, які витісняють відеозаписи, створюючи вірусні ролики «TED Talk». Керівник TED, Кріс Андерсон, описує цю ініціативу наступним чином: «TED.com – це глобальне співтовариство, мета якого полягає в поширенні цінних ідей з будь-якої сфери та культури, що мають потенціал поліпшити якість життя» [Андерсон 2020, с. 6]. TED став не просто конференцією, але і платформою для важливих

діалогів, відкриттів та натхнення, що збирає людей з усього світу для обміну думками та знаннями. Учасники TED розповідають про широкий спектр тем, від науки і технологій до мистецтва, культури та соціальних питань, розкриваючи нові перспективи та стимулюючи інновації. Кожен виступ відображає індивідуальний погляд на проблеми сучасного світу та надає можливість переосмислити звичні концепції, стимулюючи глибоке розуміння та емпатію. TED став невід'ємною частиною культурного та інтелектуального ландшафту, що постійно вдосконалюється та розширюється завдяки активному співробітництву та обміну ідеями.

TED, що стоїть за скороченням «Technology, Entertainment, Design», має на меті сприяти поширенню корисних та важливих ідей у всьому світі. Ця конференція, яка вперше відбулася в 1984 році, перетворилась у величезне глобальне співтовариство, привертаючи талановитих та цікавих людей з різних сфер діяльності [Васильченко 2018]. Формат TED, який полягає у коротких, потужних виступах, швидко став відомим і відомим як TED Talk, завдяки якому відкриті ідеї стають доступними для масової аудиторії через Інтернет.

За словами організаторів, такий формат сприяє поширенню ідей і допомагає доносити їх до ще більш широкої аудиторії, що є головною метою проекту. TED Talks допомагають людям ділитися своїми переконаннями та особистими історіями, створюючи платформу для взаємодії та обміну думками. Під час таких виступів виступаючі, будучи лідерами або адвокатами, прагнуть викликати співчуття, зацікавленість та спонукати до дії, поділяючи свої знання, досвід та бачення майбутнього. Така взаємодія на публічній арені допомагає створити сильні зв'язки між спікерами та аудиторією, а також надихає глибше розуміння та взаємоповагу.

TED лекції дійсно можна вважати є унікальним явищем у мовному та риторичному просторі. Цей жанр науково-популярної комунікації відзначається особливою специфікою, яка відрізняє його від інших усних форм науково-популярних виступів і лекцій. TED лекції виявляються унікальними

не лише в контексті власного жанру, але й у порівнянні з будь-якими іншими формами виступів та лекцій, будь то в реальному чи віртуальному просторі.

Характеристика TED лекцій проявляється на двох основних рівнях: живі виступи перед аудиторією та їх подальше поширення через інтернет-платформи. Кожен із цих форматів має свої особливості, які роблять TED лекції унікальними та відмінними від звичайних науково-популярних заходів.

На першому рівні, в реальному часі, TED виступи відбуваються перед великою аудиторією, часто з присутністю відомих лідерів думок, науковців, підприємців та культурних діячів. Важливою характеристикою є атмосфера залучення, що сприяє взаємодії між виступаючими та аудиторією. Лектори прагнуть не просто поділитися знаннями, а й надихнути, використовуючи різноманітні засоби комунікації: зорові матеріали, емоційний вплив, нестандартні приклади або гумор.

Другий рівень — це інтернет-формат, де виступи набувають глобального поширення. Особливістю TED є те, що ці лекції адаптовані для максимальної зручності перегляду в мережі, вони зазвичай мають компактний хронометраж (до 18 хвилин), чітку структуру та динамічну подачу матеріалу. Відео TED відзначаються професійною обробкою: якісним монтажем, звуковим супроводом та візуальними ефектами, що робить їх легко сприйнятними для широкої аудиторії. Крім того, переклади та субтитри на різних мовах дозволяють охопити глобальну аудиторію, розширюючи вплив виступів за межі мовних бар'єрів.

Загалом TED лекції, хоча й належать до науково-популярного жанру, мають свої виразні риси: стислість, висока емоційна напруга, креативна подача та інноваційні ідеї. Це виокремлює їх серед інших подібних презентацій та забезпечує популярність як серед наукових кіл, так і серед широкої громадськості.

Жанрова специфіка TED лекцій обумовлена їх жорстким локально-часовим форматом та високим рівнем підготовки. Ці виступи відрізняються компактністю, логічною структурою, ясністю та чіткістю викладу, а також

актуальністю поданої інформації. Окрім того, вони відзначаються діалогічністю, взаємодією з аудиторією та персоналізованістю, що робить їх більш доступними та привабливими для глядачів [Детектор медіа, 2023].

TED лекція є важливим інструментом у сучасному просвітницькому русі, спрямованому на інформування та освічення громадськості щодо широкого спектру питань. Ці виступи ставлять перед собою завдання розповісти про актуальні наукові відкриття, технологічні досягнення, соціальні процеси та інші аспекти сучасної реальності.

В першу чергу, TED лекції просвічують шляхом інформування глядачів про передові наукові досягнення. Вони можуть представляти нові відкриття у різних галузях науки, від квантової фізики до нейробіології, розкриваючи найсучасніші дослідження та їх потенційні впливи на життя людей.

По-друге, TED лекції пропагують розуміння соціальних процесів. Вони можуть стосуватися проблем суспільства, таких як глобальні зміни клімату, соціальна нерівність, трансформація технологій та інші аспекти, які впливають на життя людей у всьому світі.

Третя складова цього просвітницького завдання полягає в розкритті історичних, культурних та мистецьких аспектів сучасності. TED лекції можуть присвячуватися вивченню минулого, розвитку мистецтва, а також розглядати вплив культури на сучасне суспільство.

Лектори, прагнучи досягти необхідного ефекту, використовують різноманітні лінгвістичні засоби, щоб зацікавити аудиторію та сформувати певне ставлення до проблеми, що розглядається. На відміну від академічних лекцій, у популярних публічних лекціях використовуються такі засоби, які підкреслюють їхню прагматичну специфіку.

Однією з основних рис TED лекцій є використання простих, розмовних виразів, що допомагають лектору створити атмосферу невимушеного спілкування. Наприклад, на виступі відомого нейробіолога Джилл Болті Тейлор вона почала з фрази: «Я пережила власний інсульт», що одразу налаштувало аудиторію на більш особистий рівень (дана історія лягла в основу

її власної книги «Мій інсульт був мені наукою»). Такий стиль мовлення сприяє швидкому встановленню емоційного зв'язку з публікою, роблячи складні наукові концепції доступними для широкого кола слухачів. Завдяки цьому виступи на TED не відчуваються як академічні лекції, а більше нагадують дружні розмови, де кожен учасник відчуває себе залученим.

Важливим елементом виступів є активна взаємодія з аудиторією. Лектори не лише діляться знаннями, а й намагаються залучити слухачів до процесу. Наприклад, знаменитий психолог Емі Кадді під час своєї лекції про мову тіла закликала аудиторію спробувати змінити свою позу та відчути зміни в настрої. Такі моменти залучення роблять виступи більш інтерактивними та дозволяють аудиторії не просто пасивно слухати, а безпосередньо брати участь у процесі пізнання.

Ще однією характерною особливістю є використання емоцій для підсилення впливу. Лектори часто звертаються до власних історій або особистих переживань, щоб підкреслити значимість обговорюваної теми. Це особливо помітно в лекціях про важливі соціальні чи психологічні проблеми. Наприклад, у виступі Брене Браун на тему вразливості, вона щиро поділилася своїм власним досвідом невпевненості, що зробило її слова ще більш потужними і змусило аудиторію співпереживати. Емоційний контакт дозволяє не лише привернути увагу, але й зробити зміст лекції більш особистісно значущим для кожного слухача.

Таким чином, популярні публічні лекції відрізняються від академічних не тільки своїм змістом, а й специфікою застосовуваних лінгвістичних засобів. Використання розмовних виразів, активна взаємодія з аудиторією та вираження емоцій роблять такі лекції більш привабливими та ефективними у формуванні ставлення слухачів до обговорюваних проблем.

Важливо зазначити, що лекція зазвичай виголошується без письмових позначок, що вимагає особливої підготовки. Іноді лектори використовують слайди з інформацією для візуальної підтримки виступу. Іноді виступають пари лекторів, які по черзі представляють свій матеріал. Виступи зазвичай

записуються і публікуються на сайті організаторів конференції. Аудиторія активно взаємодіє з лекторами під час виступів. Лекції часто перериваються оплесками, а глядачі реагують на жарти сміхом і підбадьорюють промовців різними вигуками [TED. Participate. Nominate 2024].

Виступи TED представляють собою різноманітні формати, кожен з яких має унікальну мету і специфіку. Основною ідеєю є те, що ці виступи здатні впливати на аудиторію, спонукати до нових думок і змін у сприйнятті навколишнього світу. Кожен формат, будь то представлення великої ідеї, демонстрація нової технології або художня вистава, має на меті залишити значущий слід у свідомості слухачів.

Великі ідеї, які озвучуються під час виступів, часто викликають захоплення і надихають на роздуми про можливі зміни в суспільстві. У той же час демонстрації технологій акцентують увагу на інноваціях, які можуть покращити життя людей або змінити спосіб їхньої діяльності. Художні вистави забезпечують емоційний зв’язок між оратором і аудиторією, пропонуючи нові перспективи через мистецтво.

Крім того, багато виступів спрямовані на пояснення особистої філософії та мотивації митців, що дозволяє слухачам глибше зрозуміти творчий процес. Деякі формати покликані викликати диво та захоплення, презентуючи цікаві факти або незвичайні відкриття, в той час як інші акцентують увагу на важливих соціальних чи екологічних питаннях, спонукаючи аудиторію до дій.

Сфера впливу матеріалів TED Talk охоплює широкий спектр соціокультурних аспектів, оскільки виступи на цій платформі торкаються важливих і актуальних проблем, які стоять перед людством. Теми, порушувані в TED Talks, безпосередньо стосуються наших повсякденних життєвих реалій і викликають інтерес до складних питань, з якими ми стикаємося.

Перш за все, важливо зазначити, що TED Talks зачіпають теми міжрасової та міжетнічної толерантності. Розмови про расизм, дискримінацію та несправедливість стимулюють суспільний діалог і заохочують роздуми щодо прийняття відмінностей і поваги до культурного розмаїття.

Також серед обговорюваних тем – проблеми адаптації людей з особливими потребами. Виступи, присвячені цьому питанню, розглядають виклики, з якими стикаються люди з обмеженими можливостями, і висувають ідеї щодо того, як створити більш інклюзивне та підтримуюче оточення. Не менш важливим аспектом є розгляд впливу новітніх технологій на сучасне суспільство. TED Talks пропонують глибокі аналізи та передбачення щодо майбутнього розвитку технологій та їхнього впливу на життя людей. Роль жінки в сучасному суспільстві також стає об'єктом уваги у виступах на TED. Обговорення рівноправності, жіночого лідерства та гендерних стереотипів сприяє формуванню нових поглядів на соціальні норми та цінності.

Кожен виступ на TED Talks часто має провокаційний характер, здатний підігріти інтерес і викликати активне обговорення проблеми серед аудиторії. Перегляд таких матеріалів допомагає людям розширити свій кругозір, сформувати власну думку та знайти шляхи вирішення складних соціокультурних питань.

Задачі та функції публічних виступів, які витікають із цих задач, відображені у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Задачі та функції публічних виступів

Задачі публічних виступів	Функції публічних виступів
Поширення ідей та відкриття діалогу	Інформування та натхнення
Висвітлення нових наукових відкриттів	Просування досліджень
Сприяння розвитку особистості та навичок	Засвоєння нового знання
Підвищення свідомості про соціальні проблеми	Активізація громадянського суспільства

Крім вивчення змістовної складової виступів на конференціях TED Talks, слід також приділити увагу аналізу їхнього психологічного виміру. Створення сприятливої освітньої атмосфери багато в чому залежить від автентичності та емоційності передачі інформації у виступах. Автентичність оратора, його

здатність поділитися з аудиторією своїми особистими переживаннями, думками та досвідом, відіграє важливу роль. Емоційне залучення оратора допомагає встановити тісніший контакт з аудиторією і створити емоційний зв'язок, що сприяє глибшому сприйняттю інформації. Крім того, актуальність теми та цікаве її представлення також відіграють свою роль у привертанні уваги та створенні інтересу в аудиторії. Публіка схильна більш відкрито й уважно ставитися до виступів, які стосуються сучасних проблем і викликають інтерес до обговорення.

Важливим аспектом є також мультинаціональність конференцій TED Talks. Попри розмаїття культур і мов, під якими виступають промовці, комунікація між ними та з аудиторією будується успішно. Це сприяє розвитку взаєморозуміння та відкритості до ідей і думок, незважаючи на можливі мовні та культурні бар'єри.

Усі ці чинники в сукупності сприятливо впливають на мотивацію та бажання аудиторії уважно слухати й аналізувати подану інформацію. Кожен із них відіграє свою роль у формуванні позитивного враження від виступу та мотивації до подальшого розвитку й обговорення представлених ідей.

Основні принципи конференції були розроблені та сформовані її засновниками. Вони включають у себе надихаючий формат виступів, широкий спектр тематики, а також прагнення до залучення найцікавіших і найвпливовіших особистостей. Важливо зазначити, що тематика лекцій на TED Talks надзвичайно різноманітна: від наукових досліджень і технологічних інновацій до питань бізнесу та глобальних проблем людства.

Враховуючи сказане вище, можна стверджувати, що публічні виступи в стилі TED Talks являють собою особливий жанр комунікації, який завоював величезну популярність і визнання у світі. Ці виступи охоплюють різноманітні теми, від технічних і наукових до культурних і соціальних, і представлені у форматі коротких, динамічних виступів тривалістю зазвичай до 18 хвилин.

Одна з ключових особливостей TED Talks полягає в їхній здатності об'єднати експертів, мислителів та ідеалістів з усього світу в єдине

співтовариство, що прагне поширення ідей і натхнення аудиторії. Ці виступи слугують платформою для обміну знаннями, ідеями та перспективами, пропонуючи слухачам унікальну можливість отримати нові знання та переглянути свої переконання.

У центрі TED Talks стоїть концепція «ідеї, варті поширення» (Ideas Worth Spreading), яка має на увазі, що кожен виступ має представляти оригінальну, прогресивну або просто дивовижну ідею, здатну змінити світ або, принаймні, викликати у слухачів нові роздуми. Цей принцип дає змогу TED Talks вирізнятися з-поміж інших форм публічних виступів, роблячи їх не просто засобом передання інформації, а й потужним інструментом впливу на громадську думку та культурний діалог.

Ключовою характеристикою успішного TED Talk є не лише глибина дослідження та опрацювання представленої теми, а й здатність висловити її в доступній і захопливій формі. Промовці зазвичай використовують наочні приклади, цікаві аналогії та особисті історії, щоб переконати і надихнути аудиторію.

Крім фізичних конференцій, TED Talks також широко поширені в цифровому форматі завдяки офіційному сайту TED.com і платформам для обміну відео, таким як YouTube. Це дає змогу мільйонам людей у всьому світі отримати доступ до знань та ідей, представлених на TED Talks, у будь-який час і в будь-якому місці.

У сучасному світі TED Talks відіграють важливу роль у формуванні суспільного діалогу, підтримуючи інновації, надихаючи до дії та сприяючи обміну ідеями в глобальному масштабі.

1.3 Використання риторичних прийомів в публічних виступах

Риторика – це мистецтво переконання та впливу, яке пронизує всі сфери нашого життя, починаючи від політики та громадських обговорень і

закінчуючи маркетингом та повсякденним спілкуванням. Вона є потужним інструментом, що базується на вмілому використанні мови та прийомів для досягнення конкретних цілей: будь то переконання аудиторії, перемога в дебатах або передача важливої інформації.

Суть риторики полягає в тому, щоб вміти висловлювати свої думки й ідеї так, щоб вони викликали довіру та зацікавленість у слухачів. Це вміння важливе не лише для політиків і ораторів, а й для звичайних людей у їхньому повсякденному спілкуванні. Риторика допомагає полегшити спілкування, чітко виражати свої думки та ефективно взаємодіяти з іншими.

Основна мета риторики – розвиток комунікативних навичок, необхідних для створення переконливих та результативних виступів. Ця наука допомагає вдосконалювати вміння вести діалог, аргументувати позицію, створювати презентації, які не лише інформують, а й переконують, а також ефективно взаємодіяти з різними аудиторіями [Середа 2016, с. 5].

Отже, риторика – це не просто набір технік, а радше глибоке розуміння того, як за допомогою мови досягати бажаних результатів у різних сферах життя. Вона дозволяє виражати свої думки з максимальною ефективністю, переконувати інших і добиватися успіху як у професійному, так і в особистому житті.

Важливу роль у публічних виступах відіграють риторичні прийоми. Це спеціальні техніки та стратегії, що використовуються для побудови переконливих та результативних промов, які мають сильний вплив на аудиторію [Маковичч 2016, с. 112]. Загалом, риторичні прийоми є важливими для досягнення успіху в публічних виступах, адже вони дозволяють створювати промови, здатні надихати, переконувати та змінювати думку аудиторії [Філологічні діалоги, с. 26].

Публічний виступ має свої особливості, зокрема звернення до великої аудиторії та створення специфічної атмосфери. Оратор повинен усвідомлювати відповідальність за кожне вимовлене слово. Коли промовець виходить перед численною аудиторією, виникає відчуття офіційності. Це

означає, що слухачі очікують від нього певного рівня професіоналізму та серйозності. Щоб успішно комунікувати з публікою, важливо дотримуватися кількох принципів. Промова повинна звучати природно, без штучності, що допомагає встановити контакт із слухачами та зробити виступ привабливішим. Також важливо демонструвати доброзичливість, повагу та теплоту до аудиторії. Зосередженість і серйозність у промові мають велике значення, як і внутрішня впевненість у власних словах. Особливу увагу слід приділяти інтонації, міміці та жестам, оскільки вони допомагають підкреслити важливі моменти й зробити промову більш виразною.

Проте варто пам'ятати й про недоліки, які можуть негативно вплинути на якість виступу. Наприклад, порушення логічної послідовності може заплутати слухачів і знизити ефективність промови. Надмірна кількість складних логічних конструкцій може зробити виступ важким для розуміння. Також відсутність доказів та надмірне розпорошення на різні питання можуть знизити переконливість і результативність виступу [Чалдині 2016, с. 216].

Успішна публічна промова вимагає ретельної організації та дотримання логічної структури, яка допомагає слухачам сприймати і засвоювати інформацію. Логічність є основною складовою будь-якого виступу, оскільки вона забезпечує послідовність і зрозумілість висловлених думок. Виступ, побудований на чіткій структурі, зазвичай включає вступ, основну частину та завершення, кожен елемент якого виконує певну функцію і сприяє досягненню основної мети промови. Особливе значення в цій структурі має завершальна частина, оскільки вона виступає не лише підсумком усіх попередньо викладених положень, але й виконує роль своєрідного висновку, що закріплює основні ідеї в свідомості аудиторії. Саме завершення дозволяє оратору підкреслити найважливіші моменти та забезпечити, щоб слухачі залишилися з чітким уявленням про основну думку виступу, а також сформували власні переконання на основі викладених фактів і аргументів.

Ключовим моментом завершення є його тісний зв’язок з основною частиною промови. Це означає, що всі ідеї, які були представлені раніше,

повинні гармонійно інтегруватися в підсумок, аби слухачі змогли легко прослідкувати логічний ланцюг від початку до кінця виступу. У завершальній частині важливо також акцентувати на завданнях або діях, які логічно випливають з представлених фактів чи аргументів. Це допомагає аудиторії зрозуміти, що слід робити далі, або на яку тему потрібно звернути особливу увагу після закінчення виступу. Успішні оратори часто використовують цю можливість, аби мотивувати слухачів до певних дій, чи то в політичних, громадських, чи освітніх контекстах. Наприклад, політичні промови часто завершуються закликами до дії або гаслами, які мають надихнути слухачів на активні кроки у відповідь на почуте, тоді як наукові лекції можуть містити повторення основних положень для їхнього кращого запам'ятовування [Куранова 2012].

Публічне професійне мовлення, будь то в межах міжособистісної комунікації або широкого аудиторного виступу, завжди має відповідати певним вимогам, які забезпечують його якість та ефективність. Одна з найважливіших вимог до мовлення полягає в чіткості та недвозначності вираження думок. Це означає, що оратор повинен бути максимально конкретним у формулюваннях, уникати двозначностей та чітко визначати свої позиції, щоб аудиторія не мала сумнівів щодо сенсу почутого. Логічність і смислова точність також є визначальними характеристиками ефективної промови, адже вони дозволяють уникнути багатослівності та надмірного деталювання, яке може збивати з пантелику і відволікати від основного меседжу.

Важливою умовою є також відповідність змісту промови конкретній ситуації. Оратор має враховувати обставини, в яких відбувається виступ, та обирати мовні засоби, адекватні контексту і аудиторії. Наприклад, професійна лекція повинна відрізнятися від політичного звернення не лише за змістом, але й за стилем висловлювань. Ще одним важливим критерієм є природність мовлення, що включає в себе правильний порядок слів у реченнях, використання виразів, які відповідають нормам сучасної мови, та уникання

шаблонів або штучних конструкцій, які можуть зробити виступ неприродним і важким для сприйняття.

Крім того, успішна промова характеризується багатством лексики та різноманітністю мовних засобів, що дає змогу оратору точніше та ефективніше передавати свої думки. Оригінальність у вираженні ідей, як і в підборі слів, також відіграє значну роль, оскільки це надає виступу унікальності, робить його цікавим для слухачів і допомагає виділитися серед інших. Переконливість промови значною мірою залежить від якості аргументів і логічних висновків, на яких вона ґрунтується. Оратор повинен забезпечити чіткий і послідовний розвиток думок, підкріплений достовірними фактами та обґрунтованими доказами, щоб аудиторія могла довіряти його висновкам.

Милозвучність та виразність також важливі для ефективного сприйняття промови. Це стосується не тільки змісту, але й форми подачі: як промовець говорить, з якою інтонацією, темпом і гучністю. Виразна дикція, відповідність темпу мовлення ситуації та змісту виступу створюють умови для кращого розуміння і запам’ятовування інформації. Не менш важливим є вміння керувати своїм голосом: сила голосу та тембр мають відповідати контексту виступу та очікуванням аудиторії, створюючи належну атмосферу для успішної комунікації [Лесько 2009].

У сучасному світі ораторська промова зазнала значних змін, що відображають вимоги сучасної аудиторії. Якщо раніше достатньо було просто надати «суху» інформацію, зараз цього недостатньо. Сучасні слухачі вимагають не лише інформативності, а й емоційного залучення до процесу виступу. Дослідження показують, що сухі та ділові виступи можуть залишатися непоміченими або навіть викликати негативні емоції в аудиторії [Буняк 2011]. Тому сучасному оратору необхідно володіти не тільки навичками передачі фактів, а й умінням використовувати стилістичні засоби, що допоможуть зробити його виступ виразнішим та емоційно насиченим.

Один із ключових аспектів сучасної ораторської промови - це поєднання логічних та аналітичних прийомів з емоційно-образними засобами вираження.

Це дає змогу створити глибший вплив на аудиторію, зацікавити її й утримати увагу протягом усього виступу.

Оволодіння стилістичними прийомами синтаксису відіграє важливу роль у досягненні експресивності та емоційності в публічному виступі. Це включає в себе використання різноманітних прийомів, таких як паралелізм, антитеза, риторичні запитання та безліч інших. Такі прийоми допомагають підкреслити ключові моменти виступу, створити образи, що запам'ятовуються, і посилити емоційний вплив на аудиторію [Нікітіна 2021, с. 69].

Слід підкреслити, що в сучасному світі аудиторія не тільки прагне отримати інформацію, а й бажає бути емоційно залученою в процес виступу. Тому оратору важливо володіти вмінням майстерно поєднувати подання фактів з емоційними аспектами, щоб створити насичений досвід, який залишиться в пам'яті слухачів на довгий час. Мовні виступи, збагачені емоційним забарвленням, здатні викликати сильні почуття в аудиторії, що зі свого боку підвищує їхню увагу, інтерес і участь у прослуховуванні. Ораторський успіх залежить не тільки від передачі сухих фактів, а й від здатності викликати емоційні реакції, створювати атмосферу взаєморозуміння і співчуття. Саме в цьому контексті важливо розуміти, що сила переконливого виступу не тільки в аргументах і доказах, а й в емоційній привабливості та автентичності оратора. Таким чином, майстерне поєднання фактів з емоційними аспектами є невід'ємною частиною успішного виступу, що дає змогу створити глибоке враження, яке запам'ятовується в аудиторії.

До головних риторичних прийомів у публічних виступах TED Talks належать антитеза, градація, зевгма, оксюморон, риторичне питання, а також різноманітні синтаксичні фігури мовлення. Далі розглянемо ці прийоми більш детально з прикладами з виступів TED Talks.

Антитеза є одним із найпопулярніших прийомів у публічних виступах, включно з TED Talks. Її суть полягає у протиставленні двох ідей для підкреслення контрасту. Наприклад, у виступі Брене Браун «The power of vulnerability» оратор зазначає:

Vulnerability is not winning or losing. It's having the courage to show up when you can't control the outcome (укр. Вразливість - це не перемога чи поразка. Це - мати сміливість з'явитися, коли ти не можеш контролювати результат) [TED Talks. Brene Brown].

У цьому реченні є кілька граматичних конструкцій, що посилюють ефект антитези. Спершу протиставлення будується через заперечення у виразі *is not winning or losing*, де Брене Браун протиставляє поняття виграшу та програшу (двох взаємовиключних ідей), вказуючи, що вразливість не підпадає під ці звичні категорії. Далі використовується вислів *having the courage to show up*, який підкреслює, що вразливість вимагає сміливості. Описане протиставлення між виграшем/програшем та сміливістю бути вразливим створює сильний емоційний контраст і додає значення виступу.

Градація використовується для нарощування емоційної напруги або зменшення інтенсивності. Наприклад, у виступі Тоні Робінс «Why we do what we do» він використовує градацію, аби акцентувати на мотивації, коли зазначає:

People are not lazy. They simply have impotent goals – that is, goals that do not inspire them (укр. Люди не ліниві. Вони просто мають імпотентні цілі - тобто цілі, які їх не надихають) [TED Talks. Tony Robbins].

Тут Tony Robbins поступово будує ідею від простої думки «люди не ліниві» до її більш детального пояснення «вони мають «немотивуючі» цілі». Граматично ця градація виражена через спочатку заперечення (*are not lazy*), а потім додавання додаткової інформації, де фраза *simply have impotent goals* відкриває сутність проблеми. Далі уточнення *that is, goals that do not inspire them* ще раз нарощує інтенсивність.

Зевгма — ще один прийом, що створює несподіваний ефект за рахунок поєднання несумісних понять. У виступі Джеймс Віч «This is what happens when you reply to spam email» він каже:

I lost my dignity and my laptop (укр. Я втратив свою гідність і свій ноутбук) [TED Talks. James Veitch].

Зевгма тут полягає у використанні дієслова *lost* у двох різних сенсах: нематеріальне поняття *dignity* і матеріальний предмет *laptop*. Поєднання цих двох об'єктів у межах одного речення створює комічний ефект за рахунок несподіваного контрасту.

Оксюморон посилює контраст, додаючи глибини висловлюванню. Наприклад, Беррі Шварц у виступі «The paradox of choice» використовує вислів:

The more choices we have, the less satisfied we are (укр. Чим більше у нас вибору, тим менше ми задоволені) [TED Talks. Barry Schwartz.]

Даний вислів є прикладом оксюморону. Тут протиставлення виражено за допомогою двох частин речення, де *the more choices* суперечить *the less satisfied*. Звичайно, більша кількість варіантів сприймається як позитивний фактор, але Шварц підкреслює зворотній ефект, створюючи когнітивний дисонанс у слухачів.

Риторичне питання допомагає залучити аудиторію до рефлексії над певною темою. Наприклад, у виступі Саймона Сінека «How great leaders inspire action», він запитує:

Why is Apple so innovative? (укр. Чому Apple є такою інноваційною компанією?) [TED Talks. Simon Sinek]

Це питання не потребує відповіді, оскільки метою є змусити аудиторію замислитися над тим, що робить Apple унікальним.

Переклад таких риторичних прийомів вимагає уваги до деталей, щоб зберегти їхній первинний вплив. Наприклад, при перекладі антитези потрібно зберегти чіткий контраст між поняттями, інакше прийом втратить свою силу. У випадку градації, важливо зберігати логічну послідовність і нарощування емоційного напруження, навіть якщо порядок слів у двох мовах відрізняється. Зевгма може бути складною для перекладу через гру слів, і тому інколи потребує адаптації, щоб зберегти оригінальний гумористичний або іронічний ефект. Оксюморон також може викликати труднощі через відсутність еквівалентних понять в іншій мові, тому його переклад вимагає творчого

підходу. Риторичні запитання зазвичай можна перекладати дослівно, але слід звертати увагу на їхнє емоційне навантаження, щоб вони мали той самий вплив на аудиторію в іншій мовній культурі.

Використання фігур розміщення дозволяє автору змінювати ритм тексту та фокусувати увагу на певних деталях. Це може створити враження новизни та несподіваності, що збагачує сприйняття тексту та залучає аудиторію. Таким чином, фігури розміщення відіграють важливу роль у підвищенні ефективності та ефектності мовного висловлення.

Для досягнення бажаного стилістичного впливу використання не лише однієї, але й комбінації декількох фігур мови є ключовим стратегічним підходом. Такий підхід дозволяє підсилити ефект висловлювання, зробити його більш виразним та ефективним. Комбінування різних фігур мови утворює складний та багатоаспектний текст, який привертає увагу та заохочує читача або слухача до активного розуміння та реагування.

Використання різних фігур мови дозволяє створити текст, який вражає своєю емоційністю, динамікою та оригінальністю. Комбінація фігур дозволяє акцентувати увагу на різних аспектах висловлювання, створюючи враження багатошаровості та глибини. Наприклад, поєднання тропів і фігур мови додає ще більше кольору та інтенсивності у текст, розширюючи його змістовні рамки та створюючи більш насичений емоційний досвід для аудиторії.

Використовуючи різноманітні комбінації стилістичних засобів, автор або оратор можуть створити в тексті або промові свого унікального образу, що володіє силою впливу на аудиторію і здатний залишити довготривале враження. Варіюючи інтонацію, вибір слів, використання фігур мовлення, таких як метафори, порівняння, метонімії, автор може передати свої думки та почуття з особливою емоційною насиченістю та точністю. Наприклад, метафори можуть перетворити абстрактні поняття на конкретні образи, роблячи їх доступнішими та більш запам'ятовуваними для аудиторії, а порівняння можуть посилити ефект розуміння та переконливості. При цьому використання риторичних запитань або епітетів може підкреслити важливість

або емоційне забарвлення певної ідеї чи ситуації. Такі прийоми роблять комунікацію більш насиченою та динамічною, а також дають змогу створювати глибшу та міцнішу взаємодію між автором та аудиторією. Крім того, використання стилістичних прийомів у комунікації сприяє посиленню емоційного впливу на слухачів і підвищує ймовірність запам'ятовування переданої інформації.

Специфіка усної мови проявляється в способі побудови вислову. Зазвичай вважається, що у публічних виступах доцільно використовувати простіші синтаксичні конструкції, оскільки вони краще сприймаються на слух та швидше запам'ятовуються. Це пов'язано з тим, що в усному виступі люди мають обмежений час для сприйняття і запам'ятовування інформації. Серед прийомів ораторської мови, які істотно підвищують її ефективність та переконливість, особливо важливі лексичні прийоми, такі як стежки. Доцільне використання різноманітних лексичних прийомів дозволяє ораторам привернути увагу аудиторії, зробити своє виступ більш ефективним та таким, що запам’ятається глядачам/слухачам. Такі прийоми допомагають підкреслити ключові ідеї та аргументи, зробити мовлення більш виразним та переконливим.

Інші риторичні прийоми, які також часто використовуються під час публічних виступів відображені у дод. Б.

Отже, можна визначити, що риторичні прийоми в публічних виступах насправді становлять важливий інструмент для досягнення не лише ефективного спілкування, але й впливу на аудиторію. Їх використання базується на ретельному вивченні принципів риторики, яка є предметом дослідження як лінгвістики, так і психології. Риторичні прийоми допомагають ораторові чітко структурувати свої думки, підкреслити ключові ідеї та привернути увагу слухачів. Вони також дозволяють створити емоційне зв'язок з аудиторією, активуючи її почуття та емоції, що робить виступ більш запам'ятовуваним та переконливим. Риторичні прийоми можуть включати в себе використання фігур мови, таких як метафори, симилі, епітети, а також

риторичні питання, повтори, антитези тощо. Крім того, вони дозволяють ораторові краще контролювати ритм та інтонацію мовлення, що є важливим для збереження уваги аудиторії та передачі потрібного настрою.

Окрім того, риторичні прийоми дозволяють ораторам адаптувати свої виступи до різних ситуацій та аудиторій. Це означає, що вони можуть використовувати різні техніки в залежності від контексту та особливостей слухачів. Таким чином, риторичні прийоми в публічних виступах не тільки є важливим інструментом комунікації, але й становлять об’єкт активних наукових досліджень.

РОЗДІЛ 2
ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ Й РИТОРИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У ВИСТУПАХ TED TALKS З ПИТАНЬ ДИТЯЧОГО ВИХОВАННЯ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1 Особливості публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти

Догляд за дітьми та дошкільна освіта відіграють ключову роль у формуванні когнітивного, емоційного та соціального розвитку дітей раннього віку. Оскільки суспільство дедалі більше визнає важливість досвіду раннього дитинства, TED Talks стають впливовим джерелом інформації та натхнення у цій сфері. На відміну від традиційного академічного дискурсу, TED Talks пропонують унікальну платформу для експертів, щоб донести складні ідеї в доступному та цікавому форматі до різноманітних аудиторій по всьому світу. Завдяки поєднанню історій, наукових досліджень та особистих анекдотів, спікери TED висвітлюють ключові питання, виклики та інновації у сфері догляду за дітьми та дошкільної освіти [Офіційний сайт TED 2024].

Так, публічні виступи TED Talks, присвячені проблемам дитячого виховання та дошкільної освіти, є значущою історичною формою академічного дискурсу, що сприяє поширенню передових ідей і практик у цій галузі. У сучасному суспільстві, де інтерес до розвитку дітей і підготовки їх до майбутнього життя досягає свого піку, виступи TED Talks стають каталізатором для дослідження, обговорення та поширення нових підходів і концепцій, орієнтованих на оптимальний розвиток дітей.

Ці виступи не лише порушують важливі питання, пов'язані з дитячим вихованням та освітою, а й прагнуть знайти практичні рішення для сучасних викликів. Вони висвітлюють такі ключові аспекти, як ранній дитячий

розвиток, вплив середовища на навчання, психологічні та соціальні аспекти виховання, а також впровадження нових технологій в освітній процес. Кожен виступ робить свій унікальний внесок в обговорення та розуміння цих питань, пропонуючи як теоретичні міркування, так і конкретні практичні рекомендації.

Виступи TED Talks на тему дитячого виховання та дошкільної освіти є надзвичайно цінним джерелом інформації, оскільки вони поєднують наукові досягнення, педагогічні підходи та практичний досвід у галузі виховання дітей. Важливо, що ці виступи базуються на результатах сучасних досліджень у таких галузях, як педагогіка, психологія, нейробіологія, соціологія, а також на кросдисциплінарних дослідженнях, які забезпечують всебічне розуміння того, як діти вчаться, адаптуються та розвиваються.

TED Talks залучає провідних експертів, таких як дослідники, викладачі та фахівці в галузі дошкільної освіти. Наприклад, всесвітньо відома психологиня Анджела Лі Дакворт у своєму виступі "The Power of Grit" розповідає про роль наполегливості та самоконтролю в успішному розвитку дітей. Її дослідження показують, що для розвитку успішної особистості важливішими за рівень IQ є такі риси, як наполегливість і здатність долати труднощі. Це знання допомагає батькам і вчителям зрозуміти, що розвиток характеру не менш важливий за академічні успіхи.

В іншому виступі нейробіологиня Мег Джей у лекції "Why 30 Is Not the New 20" підкреслює важливість ранніх років життя для формування соціальних навичок і ментального здоров’я. Хоча вона більше акцентує увагу на підлітковому періоді, її дослідження є важливими й для дошкільної освіти, оскільки формування когнітивних і соціальних основ відбувається ще у ранньому дитинстві. Нейробіологічні дослідження показують, що мозок дитини найбільш пластичний у перші роки життя, що робить цей період критично важливим для розвитку навичок навчання, емоційного інтелекту та соціальної адаптації.

TED Talks також орієнтовані на різноманітну аудиторію, включаючи батьків, вчителів, політиків та широке коло слухачів. Спікери намагаються

донести складні ідеї простою та зрозумілою мовою, роблячи їх доступними для тих, хто не є фахівцем у педагогіці чи психології. Наприклад, у виступі Кен Робінсон "Do Schools Kill Creativity?" мовець піднімає питання про те, як традиційна система освіти може пригнічувати творчий потенціал дітей. Ця лекція знайшла відгук у мільйонів батьків і педагогів у всьому світі, тому що вона порушує питання про баланс між стандартами освіти та розвитком творчого мислення у дітей.

Інший приклад — виступ Емілі Піллет, відомої активістки в галузі дошкільної освіти, яка в лекції "The Importance of Play in Early Childhood" акцентує на тому, що гра є основним методом навчання для дітей. Вона пояснює, як ігрова діяльність стимулює розвиток когнітивних, соціальних та емоційних навичок, що робить гру необхідною частиною навчального процесу в дитячому садку. Наприклад, через гру діти вчаться взаємодіяти з іншими, вирішувати конфлікти і розвивати навички критичного мислення.

Останні роки характеризуються зростаючим інтересом до альтернативних методів навчання, таких як природо-відповідна освіта та практика усвідомленості. У виступі Лінн Йон "Outdoor Learning for Kids: Why It Matters" спікерка підкреслює, що навчання на природі допомагає дітям розвивати екологічну свідомість і навички вирішення проблем. З іншого боку, у лекції Пейдж Веллс "Mindfulness Practices for Young Children" йдеться про користь практик усвідомленості для зниження рівня тривожності та розвитку емоційної стійкості у дітей.

Третя особливість полягає в тому, що TED Talks з дитячого виховання та дошкільної освіти часто пропонують інноваційні підходи та ідеї, що виходять за межі традиційних методик. Це можуть бути нові методи навчання, технологічні розробки, альтернативні моделі виховання та інші стратегії, що сприятимуть ефективнішому та більш гармонійному розвитку дітей.

Четверта важлива риса виступів TED Talks у даній сфері - це їхній надихаючий і мотивувальний характер. Вони не лише інформують про аспекти дитячого виховання та освіти, а й надихають аудиторію на дію, стимулюючи

батьків, вчителів та інших зацікавлених осіб до прийняття нових підходів та ініціатив у своїй роботі з дітьми [Офіційний сайт TED 2024].

В цілому, виступи TED Talks на тему дитячого виховання та дошкільної освіти забезпечують важливу платформу для поширення новітніх наукових знань і педагогічних підходів серед широкої аудиторії. Вони орієнтовані на інформування та підтримку батьків, педагогів і громадських лідерів у пошуку оптимальних шляхів розвитку дітей у сучасному світі. TED Talks демонструють не лише теоретичні засади, але й практичні методи виховання, засновані на наукових дослідженнях, що робить їх неоціненним ресурсом для тих, хто прагне забезпечити дітям найкращий старт у житті.

Виступи TED Talks з дитячого виховання та дошкільної освіти сприяють створенню платформи для обміну досвідом та ідей між фахівцями й практиками в цій царині. Вони сприяють формуванню спільноти, де можна обговорювати виклики та можливості, що стоять перед сучасною освітою дітей.

TED Talks про дитяче виховання та освіту вирізняються своєю мультидисциплінарністю, залучаючи до участі спеціалістів різних галузей знань: від освітян і психологів до нейробіологів і соціологів. Це створює сприятливе середовище для обміну досвідом і поглядами, а також для синтезу різноманітних підходів до проблем дитячого виховання та освіти.

Виступи TED Talks про дитяче виховання та дошкільну освіту акцентують увагу не лише на академічних аспектах, а й на практичних аспектах застосування отриманих знань. Вони прагнуть не лише розширити світогляд аудиторії, а й надихнути до дій, стимулюючи розробку та впровадження інноваційних підходів у практику дитячого виховання та освіти.

Смислові особливості виступів TED Talks з дитячого виховання та дошкільної освіти узагальнені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Приклади фраз та їх особливостей з виступів TED Talks з дитячого виховання та дошкільної освіти

Фраза	Назва	Особливості
"Наполегливість важливіша за IQ для успішного розвитку дитини"	Анджела Лі Дакворт ("The Power of Grit")	Виступи TED Talks часто ґрунтуються на актуальних наукових дослідженнях у галузі педагогіки, психології та нейробіології. Спікери презентують науково підтверджені факти та теорії.
"Як традиційна система освіти пригнічує творчість у дітей?"	Кен Робінсон "Do Schools Kill Creativity?"	Виступи призначені для широкого кола слухачів: батьків, педагогів, політиків і громадськості. Вони викладаються простою мовою, доступною не лише для фахівців.
"Технології можуть як сприяти навчанню дітей, так і нести ризики, якщо їх використовують неправильно"	Сьюзан Вогт "Technology and Child Development"	Виступи демонструють нові підходи до виховання і навчання дітей, включаючи використання технологій і нетрадиційні методи освіти.
"Ігри допомагають розвивати емоційний інтелект і соціальні навички дітей"	Емілі Піллет "The Importance of Play in Early Childhood"	Спікери TED Talks зазвичай діляться своїм особистим досвідом і історіями успіху, надихаючи аудиторію на зміну підходів у вихованні.
"Практики усвідомленості допомагають дітям розвивати емоційну стійкість у складних умовах"	Пейдж Веллс "Mindfulness Practices for Young Children"	TED Talks створюють простір для обміну думками та досвідом серед експертів різних галузей, що дозволяє краще розуміти виклики та можливості у вихованні дітей.

Таким чином, TED Talks вирізняється не лише різноманітними смисловими особливостями, які роблять його таким популярним, а ще й низкою візуальних складових. І, зокрема, у виступах, що стосуються виховання дітей та дошкільної освіти, зазначені візуальні особливості є вираженими.

Таблиця 2.2

Візуальні особливості виступів TED Talks з дитячого виховання та дошкільної освіти

Особливість	Опис
Динамічний стиль презентації	Використання різних прийомів, таких як розповідь, гумор, мультимедійні ефекти та інтерактивні демонстрації, щоб зацікавити та передати ідеї аудиторії.
Різноманітність точок зору	Представлення різних досвідів, знань і культурних контекстів, що збагачує дискурс про догляд за дітьми та дошкільну освіту.
Стислі, але переконливі презентації	Ефективне балансування між інформацією та емоціями, щоб зацікавити аудиторію на особистому рівні.
Вплив на політику та суспільне сприйняття	Сприяння професійному розвитку педагогів, політиків та батьків, а також формування суспільного дискурсу щодо дитячого виховання та освіти.

Так, презентації TED Talks з дитячого виховання використовують динамічний стиль, комбінуючи різноманітні прийоми комунікації, щоб зацікавити аудиторію. Різноманітність точок зору дозволяє ораторам ділитися різноманітним досвідом і поглядами на виховання дітей. Вони вміло стисло викладають ідеї, привертаючи увагу до ключових моментів, а також стимулюють діалог і обговорення змін у політиці та суспільному сприйнятті дитячого виховання.

Вплив виступів TED на догляд за дітьми та дошкільну освіту виходить за межі сцени, впливаючи на політику, практику та суспільне сприйняття. Поширюючи інноваційні ідеї та кращі практики, TED Talks сприяють професійному розвитку педагогів, політиків і батьків, надихаючи їх на нові підходи до дошкільної освіти. Крім того, виступи TED слугують каталізатором діалогу та співпраці в галузі, сприяючи формуванню спільноти фахівців-практиків, які прагнуть покращити добробут і результати навчання дітей раннього віку. Крім того, виступи TED підвищують обізнаність про такі нагальні питання, як доступ до якісної дошкільної освіти, рівність освітніх

можливостей і важливість інвестицій у розвиток дітей раннього віку, формуючи таким чином суспільний дискурс і політичний порядок денний.

Загалом, можна констатувати, що TED Talks, присвячені питанням виховання дітей та дошкільній освіті, - це особливе поєднання інновацій, натхнення та впливу. Завдяки динамічним презентаціям та переконливим розповідям спікери TED висвітлюють ключові питання та тенденції розвитку дітей раннього віку, впливаючи на політику, практику та громадську думку. Сприяючи діалогу, обмінюючись найкращими практиками та виступаючи за благополуччя дітей раннього віку, TED Talks відіграють ключову роль у формуванні майбутнього догляду за дітьми та дошкільної освіти в глобальному масштабі.

2.2 Специфіка передачі лінгвістичних особливостей промов з питань дитячого виховання та дошкільної освіти

Лінгвістичні особливості відіграють вирішальну роль у формуванні впливу та ефективності виступів TED Talks на тему дитячої та дошкільної освіти. На відміну від академічних лекцій чи політичних брифінгів, TED Talks надають пріоритет доступності та залученню, використовуючи мову, яка є одночасно інформативною та переконливою. Завдяки поєднанню розповіді, метафоричної мови, інклюзивного дискурсу та риторичних прийомів, спікери TED розкривають складні теми розвитку дітей раннього віку чітко та зрозуміло.

Однією з важливих мовних особливостей, що використовується у виступах TED на тему дитинства та дошкільної освіти, є сторітелінг. Спікери часто включають особисті анекдоти, тематичні дослідження або розповіді, щоб проілюструвати ключові концепції та викликати емоційний резонанс. Закріплюючи абстрактні ідеї на конкретних прикладах, сторітелінг сприяє глибшому зв'язку між спікером та аудиторією, полегшуючи розуміння та

запам'ятовування інформації. Крім того, сторітелінг надає презентаціям людського елементу, роблячи складні теми більш зрозумілими та цікавими для глядачів з різним досвідом та походженням.

Так, застосування даного прийому можна бачити у відео «How Play Helps a Kid's Brain Grow». Дане відео відображає наявність сторітелінгу через представлення особистого досвіду та рефлексію автора щодо своєї педагогічної практики. Джессі Ільгардт починає розповідь, згадуючи свій перший досвід вчителя і створення електронного документу для відстеження навчання дітей. Вона використовує слова «*Fifteen years ago*» (укр. п'ятнадцять років тому) для встановлення контексту та виокремлення часової перспективи. У своїй розповіді ораторка висловлює свої власні роздуми та зміни в уявленнях про процес навчання. Вона визнає, що, дивлячись назад, вона бажала би скористатися іншим підходом, який би більше акцентував на взаємодії та інтерактивній грі.

Ораторка ілюструє свої міркування за допомогою даних з досліджень, зокрема, посилається на Harvard's Center on the Developing Child, що додає авторитетності її висловлюванням. Також, у відео є побудова аргументу, де авторка звертається до сучасних тенденцій виховання та освіти, висловлює своє розчарування у тому, що багато батьків і вчителів ігнорують наукові докази на користь гри в процесі навчання. Ораторка, зокрема, аналізує можливі причини цього явища, вказуючи на культуру порівнянь та недоліки сучасного суспільства, такі як потреба в миттєвому задоволенні та власні обмеження та неспроможність щодо гри [TED. Kids 2024].

Метафорична мова – ще одна лінгвістична особливість, яка часто використовується у виступах TED Talks про дитинство та дошкільну освіту. Спікери використовують метафори, щоб спростити складні поняття, прояснити абстрактні ідеї та викликати яскраві образи. Метафори можуть слугувати потужними мнемонічними засобами, допомагаючи аудиторії концептуалізувати та засвоїти ключові повідомлення. Крім того, метафори стимулюють когнітивну активність і творчість, запрошуючи аудиторію

інтерпретувати та застосовувати концепції у новий спосіб. Використовуючи метафоричну мову, спікери TED підвищують доступність і запам'ятовуваність своїх презентацій, сприяючи глибшому розумінню та залученню глядачів.

У вже згаданому відео «How Play Helps a Kid's Brain Grow» використовується метафорична мова для узагальнення та уявлення складних концепцій процесу навчання та виховання. Джессі Ільгардт використовує метафори, щоб передати глибоке розуміння та висновки. Одна з метафор, яку використовує ораторка, полягає в порівнянні процесу навчання з важкою фізичною роботою.

If learning is like a workout for the brain, then play-based learning is the heavy lifting (укр. Якщо навчання схоже на тренування для мозку, то ігрове навчання - це важка праця) [TED Talks. Jesse Ilhardt].

Український переклад передає базову суть, але при цьому має кілька особливостей. По-перше, англійське *heavy lifting* у буквальному значенні перекладається як «піднімання важкого», але в контексті метафори цей вислів передає уявлення про складну і значущу частину процесу, що вимагає зусиль і витривалості. Тому в українському перекладі використано *«важка робота»,* оскільки це словосполучення краще відображає той самий образ і підкреслює, що навчання через гру — це інтенсивний, але водночас продуктивний процес.

Такий підхід до перекладу зберігає метафоричну силу оригіналу, акцентуючи на тому, що гра, попри свою простоту на перший погляд, є суттєвим і важливим компонентом навчання, який сприяє розвитку мозку. Використання фрази «важка робота» підкреслює важливість зусиль, які діти докладають у процесі навчання через гру, що додає до ефективності цього методу.

Метафора сприяє створенню зрозумілого й наочнного образу для аудиторії, підкреслюючи, що гра є активною і серйозною складовою освітнього процесу.

Інша метафора, яку використовує Джессі Ільгардт - це порівняння гри з

Superfood for the brain (укр. суперїжою для мозку) [TED Talks. Jesse Ilhardt].

Метафора *superfood for the brain* в перекладі як «суперїжа для мозку» зберігає не лише буквальне значення, а й експресивність та метафоричний підтекст оригіналу. У цьому випадку слово *superfood* у західній культурі відноситься до продуктів, які вважаються особливо корисними для здоров'я через високий вміст вітамінів, мінералів або антиоксидантів. Відповідно, переклад метафори як «суперїжа для мозку» точно передає уявлення про гру як щось, що є особливо корисним і життєво необхідним для розвитку дитячого інтелекту та когнітивних функцій.

Переклад цієї метафори допомагає підкреслити центральну ідею про те, що гра відіграє не просто допоміжну, а ключову роль у розвитку мозку. Гра, як «суперїжа», означає, що вона забезпечує дитині те, що традиційні освітні методи не можуть надати в повній мірі — різноманітний, насичений досвід, що сприяє максимальному розвитку когнітивних навичок. Звідси вибір перекладу терміну «суперїжа» обґрунтований тим, що він уже є усталеним у повсякденній мові й зрозумілий широкій аудиторії.

Інклюзивна мова є невід'ємною складовою комунікативної ефективності виступів TED на тему дитинства та дошкільної освіти. Спікери сумлінно використовують інклюзивні займенники, термінологію та приклади, щоб забезпечити представлення та визнання різноманітних поглядів і досвіду. Інклюзивна мова виховує почуття приналежності та поваги серед членів аудиторії, підтверджуючи цінність різноманітності в дошкільній освіті. Крім того, визнаючи і звертаючись до різних аудиторій, спікери підвищують актуальність і застосовність свого дискурсу, просуваючи інклюзивність і справедливість в освітніх практиках і політиці.

Одним із прикладів застосування інклюзивної мови у виступах TED є відео «The dream of educating Afghan girls lives on». У даному відео присутня інклюзивна мова. Шабана Басідж-Расіх звертається до аудиторії із повагою до

різних культурних та соціальних контекстів, а також із розумінням гендерних проблем, з якими стикалися жінки в Афганістані.

Відео починається із зазначенням, що Шабана Басідж-Расіх стояла на сцені конференції TEDWomen, де вона виступала як жінка з дипломом в умовах, коли жінкам у її батьківщині довелося пройти складний шлях через режим Талібану, який обмежував їхні права. Ораторка зосереджує увагу на відмінностях між своєю ситуацією та ситуацією жінок в Сполучених Штатах, використовуючи це, щоб підкреслити важливість розуміння контексту.

Далі ораторка використовує інклюзивну мову, звертаючись до:

The girls of SOLA (укр. Дівчата з SOLA) [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

За словами ораторки, наступні поняття стали основою для навчання в SOLA, де кожна учениця, незалежно від її походження, має можливість зростати та розвиватися:

Agility, adaptation, resilience (укр. Спритність, адаптація, стійкість) [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

Зокрема, Шабана Басідж-Расіх наголошує на важливості створення середовища, де кожна учениця має можливість розвиватися, використовуючи інклюзивну мову, яка відображає різноманітність індивідуальних потреб та ідентичностей. Вона описує посестринство між ученицями з різних провінцій та етнічних груп, наголошуючи на спільній ідентичності та взаємодопомозі [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

Отже, під час виступів TED, присвячених дитинству та дошкільній освіті, оратори використовують різноманітні лінгвістичні прийоми для створення переконливих презентацій своїх думок аудиторії. Спікери застосовують сторітелінг для емоційного залучення, метафори для пояснення абстрактних ідей, інклюзивну мову для створення сприятливого середовища та риторичні прийоми, зокрема, повторення та риторичні запитання задля підсилення головних моментів та стимулювання аудиторії рефлексувати.

2.3 Риторичні засоби у публічних виступах TED Talks та їх відтворення при перекладі українською мовою

Риторичні прийоми, як вже було неодноразово зазначено вище, відіграють ключову роль у TED Talks, сприяючи переконливості та запам'ятовуванню презентацій. При перекладі цих виступів українською мовою перекладачі стикаються з проблемою збереження риторичного впливу оригінального дискурсу, адаптуючи його до іншого мовного та культурного контексту. Окрім риторичних запитань, у публічних виступах TED Talks використовуються ще й такі риторичні засоби як, зокрема, повторення, паралелізм, метафора тощо. зазначені риторичні засоби далі будуть розглянути та проаналізовані детально.

Риторичні прийоми, такі як повторення, паралелізм і риторичні запитання, стратегічно використовуються спікерами TED, щоб підкреслити ключові моменти, посилити риторичну привабливість і залучити аудиторію до участі. Повторення підсилює важливі ідеї та підвищує їхню значущість у свідомості глядачів. Паралелізм створює ритмічні патерни, які покращують плинність і зв'язність презентації, а риторичні запитання стимулюють рефлексію та взаємодію аудиторії. Вміло інтегруючи риторичні прийоми у свій дискурс, спікери TED посилюють переконливість своїх виступів, спонукаючи аудиторію розглянути нові перспективи та вжити заходів на підтримку ініціатив у сфері освіти дітей раннього віку.

У вже згаданому вище відео «The dream of educating Afghan girls lives on» можна спостерігати, зокрема, окрім інклюзивної мови, застосування різноманітних риторичних прийомів для підкріплення переконливості та емоційного звороту аудиторії. Одним з таких прийомів є використання апеляції до емоцій та співчуття. Ораторка звертається до аудиторії, наголошуючи на тому, які перешкоди та виклики переживають дівчата в Афганістані, а також які можливості вони мають для розвитку та освіти.

Наприклад, вона зазначає:

Imagine you are a girl from one of these provinces coming to SOLA. You've probably never lived away from your family (укр. Уявіть, що ви дівчина з однієї з цих провінцій, яка приїжджає до СОЛА. Можливо, ви ніколи не жили далеко від своєї сім'ї) [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

Цей прийом допомагає аудиторії уявити себе в ролі героїні, відчути її досвід та вразити співчуття. Ще одним риторичним прийомом є використання повторень та паралелей для підкріплення ідей та створення емоційного ефекту. Ораторка повторює фразу

Educating girls, breaking barriers, this is what we do at SOLA (укр. Навчати дівчат долати бар'єри - це те, що ми робимо в SOLA) [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

Вона тим самим наголошує на основних цілях та принципах школи. Крім того, ораторка використовує стрімку зміну часу, переходячи від минулого до сучасного, для створення контрасту та напруження.

Наприклад, вона зазначає

That was then. And this is now. And the Taliban are back. But I want you to know I haven't stopped dreaming (укр. Це було тоді. А це зараз. Таліби повернулися. Але я хочу, щоб ви знали, що я не перестала мріяти) [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

Даний прийом допомагає залучити увагу аудиторії та висвітлити зміни в ситуації, а також викликати відчуття невпевненості та співчуття.

У цьому виступі спостерігається ефективне застосування риторичних прийомів для зміцнення переконливості аудиторії. Один із найяскравіших прийомів — використання хронологічних маркерів, дат:

December 2019, February 2020, April 2021, August 1, August 15 та August 30 (укр. Грудень 2019, лютий 2020, квітень 2021, 1 серпня, 15 серпня та 30 серпня) [TED Talks. Shabana Basij-Rasikh].

Ці дати є важливими етапами, що дозволяють відтворити послідовність подій і підкреслити швидкість змін та їхній вплив на суспільство.

Хронологічні маркери не лише допомагають слухачам краще орієнтуватися в матеріалі, але й створюють відчуття поступового розвитку подій, що є ключовим елементом аргументації ораторки.

Іншим важливим риторичним прийомом є метафорична мова, яка допомагає викликати яскраві образи та передати глибші смисли. Наприклад, ораторка порівнює дати з *signs on the road* (знаками на дорозі), що символізують подорож через невизначеність. Це метафоричне порівняння дозволяє слухачам уявити виклики та обставини як шлях, який треба пройти, підкреслюючи потребу в гнучкості й стійкості в умовах непередбачуваності. Далі вона описує цей шлях як процес *gaining speed, gaining momentum* (укр. набираємо швидкість, набираємо обертів), що вказує на поступове нарощування темпів адаптації та готовність зустріти виклики, які чекають попереду. Метафора дороги й руху сприяє побудові уявлень про процес навчання та розвитку як динамічний, що наближається до кінцевої мети, незважаючи на перешкоди.

Контраст, що використовується в її промові, служить для протиставлення минулих спокійних часів із теперішньою реальністю, яка стала невизначеною і стрімкою. Такий прийом підкреслює раптові зміни, що відбулися за короткий період, і показує необхідність адаптації. Ораторка ефективно використовує цей контраст для того, щоб підсилити значущість моменту і викликати у слухачів відчуття терміновості та готовності до нових викликів. Це риторичне рішення поглиблює емоційне залучення аудиторії, роблячи промову не лише інформативною, а й переконливою.

Риторичні запитання є одним із найсильніших риторичних прийомів, оскільки вони створюють ефект залученості аудиторії, підштовхуючи слухачів до внутрішнього діалогу та активної участі в обговорюваній темі. У відео «The Board Game Getting Kids Excited About School» Джоель Барака використовує риторичне запитання:

Could you come and join us at school, and then we play the game before school starts? (укр. Можеш прийти і приєднатися до нас у школі, а потім ми зіграємо в гру перед початком занять?) [TED Talks. Joel Baraka]

Дане запитання не потребує прямої відповіді, але стимулює слухачів задуматися над тим, наскільки цікавою та корисною є ідея проведення гри перед уроками. Воно також викликає емоційне включення, особливо для тих, хто може порівняти цей досвід із власними шкільними роками.

Подібним чином у відео «A program to empower Black teachers in the US» Ларі Ірвін використовує риторичне запитання:

So how do we do what we do? (укр. Тож як ми робимо те, що робимо?) [TED Talks. Larry Irvin]

Вона допомагає підкреслити значущість їхнього підходу, залишаючи простір для роздумів. При перекладі на українську мову варіанти можуть бути наступними: «Як ми виконуємо те, що ми робимо?» або «Яким чином ми досягаємо цього?». Таке запитання, замість того щоб просто інформувати, створює напругу, яка потім розряджається поясненням. Це ефективний спосіб утримати увагу аудиторії і змусити її звернути увагу на унікальність підходу.

У відео «Why US Laws Must Expand Beyond the Nuclear Family» риторичні запитання водять слухачів у складну тему родинних відносин і соціальних змін:

What is family? What do we want family to be? (укр. Що таке сім'я? Якою ми хочемо бачити сім'ю?) [TED Talks. Kenneth W. Mack]

Переклад таких запитань як «Що таке родина?» та «Чим ми хочемо, щоб була родина?» дозволяє зберегти глибинний сенс запитань, спрямованих на переосмислення традиційних уявлень про сім'ю. Такі запитання викликають роздуми і ставлять під сумнів стереотипні погляди, що є важливим для критичного мислення та побудови діалогу в суспільстві.

Зазначена вище фраза також може бути повтором. Повторення є одним із головних риторичних прийомів, що використовується для посилення емоційного впливу на аудиторію та підкреслення важливих ідей. У відео «Why

US Laws Must Expand Beyond the Nuclear Family» повторення фрази виконує кілька функцій:

What is family? What do we want family to be? (укр. Що таке сім'я? Якою ми хочемо бачити сім'ю?) [TED Talks. Kenneth W. Mack]

По-перше, воно допомагає звернути увагу слухачів на центральне питання промови — визначення сім'ї та її роль у сучасному світі. Повторення у такій формі підкреслює, що це не просто риторичне питання, а ключове поняття, навколо якого розгортається вся аргументація оратора. Використання повторення також створює ритмічну структуру, яка робить промову легшою для сприйняття, оскільки повторювані фрази запам'ятовуються краще і підсилюють ефект переконання.

Інший приклад повторення у цьому ж відео:

No matter how you form a family, actively discussing how we intend to live together is the best thing we can do to strengthen our own personal relationships (укр. Незалежно від того, як ви створюєте сім'ю, активне обговорення того, як ми збираємося жити разом, - це найкраще, що ми можемо зробити для зміцнення наших особистих стосунків) [TED Talks. Kenneth W. Mack].

Тут повторення частини *how you form a family* і *how we intend to live together* (укр. як ви створюєте сім'ю і як ми збираємося жити разом) створює паралель між різними складовими сімейного життя: формуванням і життям разом, що допомагає закріпити думку про те, що незалежно від того, якою є структура родини, головним є те, як ми будемо будувати свої взаємини всередині цієї структури.

Український переклад цієї фрази може звучати як: «Незалежно від того, як ви формуєте сім'ю, активне обговорення того, як ми плануємо жити разом, є найкращим, що ми можемо зробити для зміцнення наших особистих стосунків». У цьому перекладі вдалося зберегти смисловий акцент на важливості обговорення і, хоча пряме повторення частин фрази злегка згладжене, основна думка про зміцнення взаємин залишається центральною.

Ще один приклад:

Your family and your community will be stronger when you do (укр. Ваша сім'я і ваша громада стануть сильнішими, коли ви це зробите) [TED Talks. Kenneth W. Mack].

Повторення словосполучень «ваша сім'я» і «ваша спільнота» у перекладі на українську як «ваша сім'я і ваша спільнота стануть сильнішими, коли ви це зробите» підкреслює важливість особистої відповідальності та активної участі у побудові міцних стосунків. Повторення тих самих слів допомагає оратору акцентувати на зв'язку між окремою людиною та її роллю в загальному благополуччі родини й суспільства.

Паралелізм - це ще один риторичний прийом, який часто використовується на TED Talks для створення ритмічного малюнка та посилення зв'язності презентації. Перекладаючи паралельні структури українською мовою, перекладачі повинні забезпечити відповідність між мовними структурами та культурними нормами, щоб зберегти риторичну ефективність. В українському перекладі паралелізм можна відтворити за допомогою граматичної симетрії, збалансованих фраз та синтаксичного дзеркального відображення. Дотримуючись паралельних структур, які резонують з українською мовою та культурою, перекладачі можуть підтримувати риторичну цілісність оригінального дискурсу та сприяти розумінню й залученню аудиторії.

Переклад граматичних структур у відео «Why US Laws Must Expand Beyond the Nuclear Family» на українську мову демонструє важливі риси синтаксичної та стилістичної адаптації, що дозволяють зберегти не тільки зміст, але й ритм, паралелізм та логічну послідовність висловлювань.

Наприклад, фраза англійською:

It reduces discrimination and promotes social acceptance and awareness (укр. Це зменшує дискримінацію та сприяє соціальному прийняттю та обізнаності) [TED Talks. Kenneth W. Mack].

Вона зберігає структурний паралелізм у перекладі на українську: «Це зменшує дискримінацію і сприяє соціальному прийняттю та усвідомленню».

Важливо, що обидві частини речення представлені дієсловами в одній граматичній формі («зменшує» і «сприяє»), а після кожного з них іде група об'єктів («дискримінацію» і «соціальному прийняттю та усвідомленню»). Такий синтаксичний паралелізм не тільки сприяє зрозумілості, але й дозволяє зберегти ритмічну та семантичну гармонію між частинами речення.

It is hoped that this year will see the first city-level family status non-discrimination laws passed in all states of the United States, meaning that you cannot be discriminated against, fired from a job, or denied housing because of your marital status (укр. Сподіваємося, що цього року в усіх штатах США будуть прийняті перші закони про недискримінацію сімейного статусу на міському рівні, що означатиме, що вас не зможуть дискримінувати, звільнити з роботи або відмовити у наданні житла через ваш сімейний статус) [TED Talks. Kenneth W. Mack].

У даному реченні структура складного речення англійською передбачає кілька підрядних частин та дієслівних груп, що вказують на дії (*discriminated against, fired, denied housing*). В українському перекладі ця структура зберігається, що дозволяє передати синтаксичний паралелізм: «цього року» / «в усіх штатах Сполучених Штатів», «не можуть дискримінувати» / «не можуть звільнити з роботи чи відмовити в житлі». Тут паралелізм підкреслює важливість перерахованих дій, зберігаючи граматичну цілісність і одночасно роблячи текст більш переконливим.

And marriage should no longer be a gateway to social and economic privilege. That time is over. And marriages will be stronger when we do (укр. І шлюб більше не повинен бути воротами до соціальних та економічних привілеїв. Цей час минув. І шлюби стануть міцнішими, коли ми зробимо) [TED Talks. Kenneth W. Mack].

У реченні використано умовні конструкції (*marriages will be stronger when we do*), де важливе значення має майбутній час. В українському перекладі ця умовність передається через майбутній час і паралельну структуру: «І шлюб буде міцнішим, якщо ми це зробимо». Це дозволяє зберегти смислове

навантаження і підкреслити залежність результату (міцність шлюбу) від певних дій. Слід звернути увагу, що українська мова також підтримує логічну і часову послідовність між частинами речення, що додає тексту внутрішньої логіки та ритму.

Логічний зв'язок між частинами тексту часто підкреслюється завдяки сполучникам та граматичним конструкціям. Наприклад, у фразі *that time is over* лаконічність та прямота англійської мови підкреслює завершення певного періоду або ситуації. Український варіант «Цей час минув» передає те саме значення, проте з урахуванням граматичних вимог української мови, що потребує більш чіткої вказівки на суб'єкт («цей час»), оскільки англійська структура може бути більш абстрактною, що дозволяє уникнути двозначності та адаптувати текст до українського синтаксису.

Marriage should no longer be a gateway to social and economic privilege (укр. Шлюб більше не повинен бути ключем до соціальних та економічних привілеїв) [TED Talks. Kenneth W. Mack].

В англійському реченні модальне дієслово *should* має рекомендаційно-нормативний характер. В українському перекладі використано еквівалент: «І шлюб більше не повинен бути воротами до соціальних та економічних привілеїв». Модальне дієслово «повинен» точно передає ідею необхідності, а заперечна частка «не» додає контрасту, акцентуючи на змінах, які потрібно впровадити.

Одним із найбільш розповсюджених риторичних прийомів є метафора. У відео «A program to empower Black teachers in the US» фраза *special sauce* використовується для позначення особливості програми. Переклад «особливий секрет» точно передає суть оригіналу, підкреслюючи унікальність та цінність програми. Однак, такий переклад також може нести додаткові асоціації в українській культурі, які пов'язані з кулінарією та секретними рецептами, створюючи образ чогось, що є важливим і має вагоме значення.

Словосполучення *cipher series* перекладена як «серія розшифровок». Важливо зазначити, що в англійській мові *cipher* може містити більше значень,

включаючи таємниці та зашифровану інформацію. Тому, хоча український варіант передає основний зміст, він може не повністю відображати всіх культурних конотацій оригіналу. Так, під час перекладу слід зважати на контекст, в якому вживається цей термін.

У відео «The Board Game Getting Kids Excited About School» метафора *call home* використовується для опису відчуття зв’язку з домом. Переклад «вважати своїм домом» влучно передає емоційний аспект, підкреслюючи не лише фізичний зв'язок, але й психологічну прив’язаність. Метафора *take to heart* у контексті освітніх зусиль автора може бути перекладена як «ставитися серйозно» чи «сприймати близько до серця» [TED Talks. Joel Baraka]. Обидва варіанти зберігають основний зміст і передають глибину почуттів, демонструючи, що освіта є важливою цінністю для автора.

The biggest elephant in the room (укр. Найбільший слон у кімнаті) [TED Talks. Joel Baraka].

Наведена вище метафора стосується очевидної проблеми, про яку ніхто не хоче говорити. Літературний переклад як «найбільший слон в кімнаті» дозволяє зберегти образність та зміст, оскільки це висловлювання є знайомим як для англомовної, так і для україномовної аудиторії. Використання таких загальновживаних метафор допомагає слухачам швидше ідентифікуватися з висловлюванням та його сенсом.

Playing the cards of spades (укр. Гра в пікові карти) [TED Talks. Joel Baraka].

Метафора переносить акцент на азартні ігри, зокрема на вміння грати у відповідні карти. Переклад як «грати в карти піки» може бути сприйнятий без негативних асоціацій азартних ігор, що робить його більш прийнятним у контексті розмови.

Picked up a pencil and got some courage to start making sketches (укр. Взяв олівець і набрався сміливості, щоб почати робити ескізи) [TED Talks. Joel Baraka].

Тут відображена трансформація від невпевненості до рішучості. Український варіант «набратися сміливості» є точним, оскільки зберігає смислове навантаження і демонструє позитивну зміну.

За результатами проведеної роботи можна констатувати, що процес перекладу риторичних прийомів у TED Talks вимагає ретельного врахування лінгвістичних, культурних і риторичних елементів, щоб зберегти ефективність і резонанс оригінального дискурсу. Всебічний аналіз різноманітних риторичних стратегій, що використовуються у виступі TED, та вивчення методологій їхньої якісної передачі українською мовою, показує, що міжкультурна комунікація в цьому контексті є складним завданням. Центральним завданням перекладу є необхідність достовірно передати суть та вплив оригінального дискурсу. Кожен риторичний прийом, від метафоричних конструкцій до переконливих наративів і ритмічних моделей повторення, робить значний внесок у загальну комунікативну ефективність повідомлення оратора. Передача цих прийомів українською мовою зі збереженням бажаного ефекту вимагає не лише знання мови, а й глибокого розуміння культурних тонкощів і риторичних норм.

Основний виклик у процесі перекладу полягає в збереженні нюансів мовних і культурних референцій. Зокрема, те, що резонує з англомовною аудиторією, може не обов'язково викликати аналогічну реакцію в українському контексті. Таким чином, перекладачі повинні виходити за межі простої лексичної еквівалентності, заглиблюючись у культурні конотації та імплікації, притаманні риторичним прийомам. Крім того, культурне середовище, в якому перебувають TED Talks, суттєво впливає на риторичні стратегії, які використовують оратори, відображаючи цінності, переконання та норми, що переважають в англомовному середовищі. Більше того, збереження автентичності голосу спікера є ще одним викликом. Кожен виступ на TED є унікальним проявом особистості, стилю спікера, а також його етнічної приналежності.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеної роботи, можна констатувати, що публічні виступи являють собою багатофункціональний і багатогранний інструмент комунікації, який може використовуватися для досягнення різних цілей у різних контекстах. Їхня сутність і характеристики визначаються метою, контекстом та аудиторією, що робить їх важливим аспектом суспільної та професійної комунікації.

Риторичні прийоми в публічних виступах відіграють важливу роль у формуванні ефективного спілкування та впливу на аудиторію. Їхнє значення полягає не лише у створенні враження та приверненні уваги, а й у здатності до впливу на почуття, переконання та думки слухачів або глядачів. Риторичні прийоми включають в себе різноманітні стратегії та техніки, такі як вживання фігур мови, побудова аргументації, ритмічна організація мовлення та інші. Їх застосування базується на наукових дослідженнях у галузі лінгвістики, психології, соціології та комунікаційних наук, які допомагають розуміти механізми сприйняття та реакції аудиторії на різні мовні засоби. Вивчення риторичних прийомів дозволяє розширити розуміння процесу комунікації та розвинути вміння ефективно впливати на аудиторію, надаючи змогу ораторам адаптувати свої виступи до різноманітних ситуацій та аудиторій. Таким чином, риторичні прийоми в публічних виступах не тільки є важливим інструментом комунікації, але й становлять об’єкт активних наукових досліджень, спрямованих на зрозуміння їхнього впливу та ефективності у процесі взаємодії з аудиторією.

Переклад виступів TED з англійської на українську мову має низку особливостей, що зумовлені як лексичними, так і культурними відмінностями між мовами. Дані особливості вимагають від перекладача уважного підходу до передачі не лише змісту, а й емоційного впливу та стилістичних прийомів, які оратор використовує для встановлення зв’язку з аудиторією.

Переклад виступів TED українською мовою вимагає ретельної адаптації культурних образів і метафор, які не завжди знаходять точні відповідності. Англійські метафори часто містять унікальні культурні асоціації, і під час перекладу важливо зберігати глибину та сенс, інколи добираючи близькі українські вирази або додаючи пояснення. Риторичні запитання, призначені для залучення аудиторії, особливо вимогливі до інтонації, оскільки саме через неї передається емоційний вплив, закладений у мовленні оратора. Іноді для створення природного звучання українською доводиться змінювати порядок слів або адаптувати формулювання, щоб текст звучав невимушено.

Повторення головних фраз, що підсилює значущість і акцентує увагу, також потребує делікатного підходу. Часте використання одного й того самого виразу в українському тексті може створювати зайву тавтологію, тому важливо враховувати особливості сприйняття. Паралельні граматичні структури, що додають логіки та ритму, зберігаються максимально, оскільки вони підтримують переконливість тексту та посилюють його зв'язність. Стиль та інтонація адаптуються до української манери мовлення, особливо якщо оригінал має динамічний або виразний ритм. Важливим елементом залишається інклюзивне мовлення, спрямоване на встановлення зв'язку з різними аудиторіями, що досягається за допомогою підходящих займенників і формулювань, які забезпечують автентичність і зберігають повагу до культурних відмінностей у сприйнятті виступу.

Загалом, аналіз перекладу мовних засобів з англійської на українську показує, що важливо не лише зберігати лексичну точність, але й передавати емоційний, культурний і концептуальний контекст. Перекладач має бути уважним до нюансів мови, адже кожен вираз може нести в собі глибокі значення та уявлення, які потребують адаптації до української культури. Ефективний переклад забезпечує емоційний зв'язок між оратором і аудиторією, що робить його зрозумілим і близьким для слухачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко В. М. Майстерність публічного виступу: практичний посібник з риторики. Полтава: Видавництво ПВІЗ, 2005. 32 с.

2. Андерсон К. Книга TED TALKS. Слова змінюють світ. Перше офіційне керівництво з публічних виступів. М: Форс, 2020. 288 с.

3. Андерсон Кріс. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. 2-ге вид. Київ : Наш формат, 2017. 256 с.

4. Білавич Г. Основи риторики і красномовства. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 211 с.

5. Буняк Н. А. Загальна психологія: лекції (частина ІІ). Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 104 с.

6. Василенко В. Риторична культура професійного мовлення. Курс лекцій. Навчальний посібник для здобувачів гуманітарних факультетів закладів вищої освіти. Суми: Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ, 2023. 377 с.

7. Вандишев В. М., Переломова О. С. Риторика у філософсько-комунікативному вимірі : підручник. Київ : Кондор-вид-во, 2017. 492 с.

8. Васильченко М. І., Гришко В.В Комунікативний менеджмент: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 228 с.

9. Гамова Г. І. Публічний виступ як реалізація ораторської. *Лінгвістичні дослідження : Збірник наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2019. № 50. С. 156-164.

10. Гаркуша І. В. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога : навч. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 143 с.

11. Гаркуша І. В. Тренінг як інтерактивний засіб формування риторичних умінь рекламістів у процесі фахової підготовки. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації.* 2015. № 1 (21). С. 103–107.

12. Гошовська В. А. Мовна політика в Україні : навч.-метод. матеріали. Уклад. А. В. Фоменко, Ю. В. Стрілецька. К. : НАДУ, 2013. 36 с.

13. Етика ділових відносин : навчальний посібник. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с.

14. Ефективні публічні виступи: практикум з управління комунікаціями. Укл.: Філіпчук Н.В., Тодорюк С.І. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. 26 с.

15. Історикиня Олеся Хромейчук прочитала лекцію про українські уроки демократії для TED. Детектор медіа. URL: https://ms.detector.media/internet/post/34251/2024-02-20-istorykynya-olesya-khromeychuk-prochytala-lektsiyu-pro-ukrainski-uroky-demokratii-dlya-ted/ (дата звернення: 19.03.2024)

16. Кехо Джон. Підсвідомості все підвладне. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 175 с.

17. Красницька О. Відчуття щастя в публічному виступі. *Щастя та сучасне суспільство : зб. матеріалів міжнар. наук. конф.* (Львів, 20–21 березня 2020 р.). Львів : СПОЛОМ, 2020. С. 137–139.

18. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика: підручник. Львів: вид-во Львівської політехніки, 2016. 496 с.

19. Кушнір Р. О. Великий оратор або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич : Коло, 2013. 258 с.

20. Конівіцька Т. Я. Підготовка до публічного виступу : практичний посібник для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с.

21. Косенко Ю. В. Основи теорії мовленнєвої комунікації: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2013. 292 с.

22. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2011. 187 с.

23. Космеда Т. Риторика українців: порушення норми як мовна гра. *Studia Ukrainica Posnaniensia. 2013*. № 1. С. 81–90.

24. Кравцова І. А. Основи культури і техніки мовлення: навч. Посібник. Кривий Ріг: КПІ ДВНЗ КНУ, 2013. 294 с.

25. Колінько М. В. Риторика для політологів: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2022. 127 с.

26. Кушнір Р. О. Великий оратор, або як говорити так щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с.

27. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. С. І. Куранова. К. : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.

28. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. К.: ВЦ «Академія», 2007. С. 150-190.

29. Місяць Н. Психологічна природа мовленнєвого маніпулювання. URL: https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9/subor/Misiats.pdf. (дата звернення: 14.03.2024).

30. Наумовець А.Г. Віч-на-віч з аудиторією. К.: Наукова думка, 2003. 55 с.

31. Нікітіна А. В., Барилова Г. К., Кравченко М. В. Риторика: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 99 с.

32. Нищета В. Проектний підхід у загальноосвітній риторичній освіті. *Вісник Львівського університету.* Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка. 2010. № 50. С. 281–287.

33. Новак О. М. Імпровізація у публічних виступах URL: https://kumlk.kpi.ua/node/1814 (дата звернення: 14.03.2024).

34. Онуфрієнко Г. С. Мовна комунікація в умовах сучасної освітньої парадигми. URL: http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=17853&chapter=1 (дата звернення: 14.03.2024).

35. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. К. : Центр навч. л-ри, 2008. 592 с.

36. Ораторське мистецтво : підручник. М. П. Требін та ін. ; за ред. М. П. Требіна, Г. П. Клімової. 2-ге вид. Харків : Право, 2015. 208 с.

37. Ораторське мистецтво : підручник. М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова та ін.; за ред. М. П. Требіна і Г. П. Клімової. Харків : Право, 2013. 208 с.

38. Офіційний сайт TED. URL: https://www.ted.com/ (дата звернення: 19.03.2024)

39. Прищак М. Д. Ділове спілкування : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 128 с.

40. Переломова О. С. Риторика і комунікативні девіації. Риторика: теоретичні та практичні аспекти комунікації : монографія. Відп. ред. В. М. Вандишев. Суми : СумДУ, 2015. С. 21–26.

41. Практикум з риторики : методичні вказівки до виконання вправ та завдань з дисципліни «Основи риторики» для студентів спеціальності 7.050201 та магістрів усіх спеціальностей. Уклад. О.Б. Залюбівська. Вінниця: ВНТУ, 2007. 71 с.

42. Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко). Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с.

43. Риторика: навч.-метод. посіб. з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика». Уклад. І. І. Гузенко; Львів. держ. ун-т фіз. культури. Львів. 2014. 328 с.

44. Риторика: теоретичні та практичні аспекти комунікації: монографія. Сум. нац. аграр. ун-т, Варшав. ун-т, редкол.: В. М. Вандишев (відп. ред.), Я. З. Ліханський, О. С. Переломова. Суми: Сум. держ. ун-т, 2015. 110 с.

45. Риторика – наука переконувати. Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. підприємств, установ і організацій. Чернігів: Сівер. центр післядиплом. освіти, 2016. 28 с.

46. Риторична особистість: теорія і практика. За ред. В. В. Герман. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. 42 с.

47. Риторичний практикум: навч. посіб. З. Й. Куньч, Г.П. Городиловська, Я. Б. Турчин та ін. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2018. 212с.

48. Риторичний практикум : навч. Посібник. З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, Я. Б. Турчин, О. Г. Литвин, Л. В. Харчук, Н. І. Голубінка Т. Я Конівіцька, І. Б. Ментинська. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. 199с.

49. Роум Д. Говори та показуй. Мистецтво створювати надзвичайні презентації. Харків : Віват, 2017. 272 с.

50. Романовський О. Г. Р 69 Основи паблік рилейшнз : навчальний посібник для студентів спеціальностей 053 «Психологія» та 074 «Публічне управління та адміністрування». О. Г. Романовський, Н. В. Середа, Є. В. Воробйова. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 174 с.

51. Середа Н. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 304 с.

52. Середа Н. В. Основи риторики для бізнес-лідерів: ефективний публічний виступ : навчальний посібник. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.

53. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

54. Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Академічна риторика: навч. посіб. для студентів вищ. навч. Закл. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ін-т філології та суспільствознавства, Наук.-дослід. лаб. «Театр слова». Умань: Сочінський, 2013. 374 с.

55. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Дніпро : Моноліт, 2018. 304 с.

56. Степура А. Структура публічного виступу. Майстерня лева. URL : https://masterlev.com.ua/struktura-publichnogo-vistupu/ (дата звернення: 19.03.2024)

57. Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. 232 с.

58. Ткаченко Л. П. Реалізація інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення курсу риторики. *Педагогіка та психологія*. 2016. № 53. С. 92–102.

59. Ткачук Т. Л. Тренінг як засіб оптимізації взаємодії між студентами. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 4. С. 101–104.

60. Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2022 рік (2–3 лютого 2023 року). Рівне : Волин. обереги, 2023. 264 с.

61. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 250 с.

62. Філологічні діалоги: Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2015. № 3. 252 с.

63. Флемінґ К. Говорити легко та невимушено. Як стати приємним співрозмовником. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2020. 238 с.

64. Чорнобай О. Феномен Цицерона: теорія і практика риторичної аргументації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юрид. науки».* 2017. № 865. С 147–154.

65. Чалдині Р. Психологія впливу. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 366 с.

66. Що таке TEDx та чому варто витрачати час на перегляд цих відео. URL: https://nachasi.com/creative/2018/04/26/shho-take-tedx/ (дата звернення: 19.03.2024).

67. American Academy of Public Broadcasting. URL: https://americanarchive.org/ (дата звернення: 17.03.2024).

68. Berger L. L., Stanchi K. M. Legal persuasion: a rhetorical approach to the science. Milton Park, Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2018. 170 p.

69. Fundamentals of Public Speaking. URL: https://uilis.usk.ac.id/oer/files/original/435f2bc09c366c416e7178386ca43173.pdf (дата звернення: 17.03.2024).

70. Gallo C. The storyteller's secret. Pan Books. 2018. 288 p.

71. Jutkowitz A. The Strategic Storyteller: Content Marketing in the Age of the Educated Consumer. Wiley. 2017. 176 p.

72. Kuhnke E. Body Language: Learn how to read others and communicate with confidence. Capston : John Wiley & Sons Limited. 2016. 208 p.

73. Porto B. L. Rhetoric, persuasion, and modern legal writing: the pen is mightier. Lanham: Lexington Books, 2020. 210 p.

74. Precarious rhetorics. Wendy S. Hesford, Adela C. Licona, Christa Teston. Columbus: The Ohio State University Press, 2018. 315 p.

75. Roberts-Miller P. Rhetoric and demagoguery. Carbondale: Southern Illinois University Press, 2019. 245 p.

76. Our campaign is to ban plastic bags in Bali. URL: https://www.ted.com/talks/melati_and_isabel_wijsen_our_campaign_to_ban_plastic_bags_in_bali (дата звернення: 19.03.2024).

77. Public Speaking for Dummies. URL: https://www.dummies.com/article/business-careers-money/business/business-communication/public-speaking-skills-dummies-cheat-sheet-254518/ (дата звернення: 17.03.2024).

78. TED – ідеї, варті поширення. URL: https://bomedia.com.ua/ted/ (дата звернення: 19.03.2024).

79. TED. Participate. Nominate. URL: https://www.ted.com/participate/nominate (дата звернення: 19.03.2024).

80. Ted-Ed Clubs. URL: https://ed.ted.com/ дата звернення: 19.03.2024).

81. TED. Kids. URL: https://www.ted.com/talks?sort=newest&topics%5B0%5D=kids (дата звернення: 27.03.2024).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

82. Макович Х.Я., Вербицька Л.О., Капітан Н.О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.

83. Словник термінів і понять з риторики. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Львів, 2016. 140 с.

84. Encyclopedia Britannica. URL: https://www.britannica.com/ (дата звернення: 17.03.2024).

85. Oxford English Dictionary. URL: https://www.oed.com/?tl=true (дата звернення: 17.03.2024).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

86. TED Talks. Brene Brown. The power of vulnerability. URL: https://www.ted.com/talks/brene_brown_the_power_of_vulnerability (дата звернення: 05.11.2024).

87. TED Talks. Tony Robbins. Why we do what we do. URL: https://www.ted.com/talks/tony_robbins_why_we_do_what_we_do (дата звернення: 05.11.2024).

88. TED Talks. James Veitch. This is what happens when you reply to spam email. URL: https://www.ted.com/talks/james_veitch_this_is_what_happens_when_you_reply_to_spam_email (дата звернення: 05.11.2024).

89. TED Talks. Barry Schwartz. The paradox of choice. URL: https://www.ted.com/talks/barry_schwartz_the_paradox_of_choice (дата звернення: 05.11.2024).

90. TED Talks. Simon Sinek. How great leaders inspire action. URL: https://www.ted.com/talks/simon_sinek_how_great_leaders_inspire_action (дата звернення: 05.11.2024).

91. TED Talks. Shabana Basij-Rasikh. The dream of educating Afghan girls lives on. URL: https://www.ted.com/talks/shabana_basij_rasikh_the_dream_of_educating_afghan_girls_lives_on (дата звернення: 05.11.2024).

92. TED Talks. Jesse Ilhardt. How Play Helps a Kid's Brain Grow. URL: https://www.ted.com/talks/jesse_ilhardt_how_play_helps_a_kid_s_brain_grow (дата звернення: 05.11.2024).

93. TED Talks. Joel Baraka. The Board Game Getting Kids Excited About School. URL: https://www.ted.com/talks/joel_baraka_the_board_game_getting_kids_excited_about_school (дата звернення: 07.11.2024).

94. TED Talks. Larry Irvin. A Program to Empower Black Teachers in the US. URL: https://www.ted.com/talks/larry_irvin_a_program_to_empower_black_teachers_in_the_us (дата звернення: 07.11.2024).

95. TED Talks. Kenneth W. Mack. Why US Laws Must Expand Beyond the Nuclear Family. URL: https://www.ted.com/talks/kenneth_w_mack_why_us_laws_must_expand_beyond_the_nuclear_family (дата звернення: 07.11.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Узагальнені класифікації публічних виступів

Найменування класифікації	Опис	Приклади
Промова, що інформує	Цей тип виступів орієнтований на передачу конкретної інформації аудиторії. Оратор прагне донести до слухачів факти, дані або ідеї, необхідні для розуміння певної ситуації, явища чи проблеми.	Наукові доповіді, лекції студентам, презентації результатів досліджень.
Аргументувальне мовлення	Метою є переконання аудиторії в правильності або доцільності певної позиції чи точки зору. Оратор виступає з метою аргументувати свою позицію, представити аргументи та докази, які підтверджують його точку зору, а також спростувати можливі заперечення.	Участь у наукових і політичних дискусіях, передвиборчі кампанії, агітаційні виступи або рекламні презентації.
Емоційне мовлення	Спрямоване на виклик певних емоцій в аудиторії або вираження власних почуттів та емоцій оратора. Метою може бути створення психологічної атмосфери, натхнення слухачів або виклик симпатії чи співчуття.	Мотиваційні виступи, тости на урочистих заходах, публічні висловлювання про особисті переживання чи досвід.
Інструктивне мовлення	Спрямоване на навчання або передачу конкретних інструкцій слухачам. Оратор намагається пояснити процеси, методи чи кроки, необхідні для досягнення певної мети або вирішення певної проблеми.	Інструктажі з використання техніки, методичні лекції, тренінги з покращення навичок.
Переконливе мовлення	Метою є переконати аудиторію в певній ідей або переконаннях, а також спонукати її до певних дій або зміни поглядів. Оратор використовує переконливі аргументи, емоційні засоби та логічні прийоми, щоб вплинути на думки та почуття аудиторії.	Промови на політичних заходах, пропагандистські кампанії, маркетингові виступи.
Розважальне мовлення	Метою є розвага та розважання аудиторії. Оратор створює атмосферу легкості та задоволення, використовуючи гумор, цікаві історії, анекдоти, музичні або танцювальні виступи тощо.	Комедійні виступи, шоу-програми, концерти, караоке.
Мотиваційне мовлення	Спрямоване на надання стимулів та інспірації слухачам для досягнення певних цілей або покращення їхнього стану. Оратор використовує мотиваційні прийоми, історії успіху, позитивні цінності та ідеали для підняття настрою та підвищення самооцінки аудиторії.	Мотиваційні семінари, тренінги з особистісного розвитку, виступи в мотиваційних програмах.
Інтерактивне мовлення	Оратор взаємодіє з аудиторією, залучаючи її до обговорення, вправ, групових дій тощо. Метою є сприяння активному взаємодії та обміну думками та ідеями між учасниками.	Групові дискусії, тренінги з комунікаційних навичок, воркшопи.

ДОДАТОК Б

Риторичні прийоми, які часто використовуються під час публічних виступів

Риторичні прийоми	Опис
Риторичне питання	Звертатися до слухачів з риторичними питаннями для збереження зв'язку та привертання їх уваги, наприклад, "Чи можливий був інший хід подій?"
Ототожнення себе з аудиторією	Використовувати спільність досвіду або проблем для побудови зв'язку з аудиторією, наприклад: «Ми всі щодня стикаємося з цією проблемою …»
Провокація	Викликати у слухачів негативну реакцію на деяку проблему, а потім запропонувати протилежне рішення, щоб змусити їх активно обговорювати тему та розглядати альтернативи.
Прогнозування	Робити прогнози на основі реальних фактів, щоб підкреслити необхідні цінності та орієнтації, використовуючи це як засіб переконання аудиторії у важливості представлених ідей.
Зіставлення «за і проти»	Надавати аудиторії повний обзор аргументів "за і проти" деякої проблеми чи концепції, щоб допомогти їм усвідомити всі аспекти та прийняти обгрунтоване рішення.
Делегування можливостей	Залучати аудиторію до процесу мислення та ухвалення рішень, ставлячи відповідні питання та дозволяючи їм активно брати участь у дискусії.
Апеляція до авторитету	Посилатися на авторитетні джерела чи особистості для підтвердження правильності власних думок та ідей, спираючись на визнаність та авторитет фахівців у відповідній галузі.
Внесення неформальності	Використовувати особисті досвід та помилки, щоб підвищити емпатію та співпереживання аудиторії, а також підвищити їхню увагу до представленої теми, створюючи невимушену та дружню атмосферу.
Драматизація	Використовувати живописні та захоплюючі описи, які дозволяють слухачам легко уявити ситуацію та почувати себе прямо в центрі подій, збільшуючи їхню емоційну відповідь та сприйняття інформації.
Пряме включення	Без затяжного вступу або відступів, одразу починати з основної суті проблеми, щоб заощадити час та увагу аудиторії, забезпечуючи миттєве зацікавлення та зосередження.
Гумор	Використовувати гумористичні елементи та анекдоти для створення легкого та позитивного настрою серед аудиторії, забезпечуючи їм відпочинок від серйозності теми та зберігаючи їхню увагу.
Апеляція до подій	Посилатися на актуальні події та ситуації, щоб залучити увагу аудиторії та забезпечити актуальність представленої інформації, стимулюючи їхній інтерес та підвищуючи емоційну реакцію.

ДОДАТОК В

Приклади застосування найрозповсюдженіших риторичних фігур у публічних виступах

Риторична фігура	Приклади застосування у виступах
Алітерація	"Ми мріємо, ми творимо, ми досягаємо." "Сила, спокій, справедливість."
Антитеза	"Не великі слова роблять людину великою, а великі вчинки." "Відчуття вільності, але водночас і відповідальності."
Риторичне питання	"Чи не є людина дивовижним створінням?" "Чи можемо ми дозволити собі залишити майбутнє нашого планети беззахисним?"
Епітет	"Безсмертний подвиг укріплює націю." "Непереможний дух просуває горизонти можливостей."
Паралельна структура	"Не сила в кількості, а у якості." "Не кінцева точка, а шлях, що призводить до неї."
Оксиморон	"Солодка гіркість поразки." "Світло темряви ночі."
Гіпербола	"Мій серце б'ється з тисячею вибухів за секунду." "Це найгірше, що може трапитися коли-небудь."
Метафора	"Наука - світло, яке проникає в темряву невідомого." "Любов - це птах, що вільно кружляє у небесах нашого серця."
Евфемізм	"Відійшов у вічність" замість "помер". "Звільнений з посади" замість "звільнений з роботи".

SUMMARY

The master's thesis aims to analyze in detail the process of translating English-language public speeches on childcare and preschool education into Ukrainian, using the speeches posted on the TED Talks platform as material. Given the growing public interest in childcare and education and the awareness of the importance of these aspects for the future of society, the study aims to understand and analyze the difficulties encountered in translating such speeches, particularly considering linguistic and cultural differences between languages.

The paper explores the theoretical background, such as a description of the concept of 'public speaking,' including its essence, and analyses TED Talks as a specific type of public speaking, which emphasizes their importance in the modern information space. Further, the paper examines the linguistic and rhetorical features of public speeches from TED Talks, identifies the characteristics specific to the audience interested in childcare and preschool education, and analyses the rhetorical means used to communicate effectively with such an audience. The methods of transferring linguistic and cultural aspects of English into Ukrainian, in particular in speeches on childcare and preschool education, are substantiated.

The methodological aspect of the study is based on the use of linguistic observation, analysis of TED Talks texts, and comparative analysis of English and Ukrainian translations.

The study determines the practical significance of the results, which can be used to improve the quality of translations and develop translation practices in childcare and education. The study consists of an introduction, two chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

Keywords: *public speaking, rhetorical techniques, TED Talks, childhood education, preschool education, linguistic features*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Золотарьова Юлія Анатоліївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 «Філологія», освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти 11filenko.julia@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Особливості перекладу англомовних публічних виступів з питань дитячого виховання та дошкільної освіти на українську мову (на матеріалі TED Talks)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____